

SALA DE LECTURA

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

CU POPORUL, PENTRU POPOR

Evenimentul cu vili, și ample răsunări de conștiință politică, cetățenească, pe care lara, poporul întreg l-au trăit în aceste zile premergătoare Conferinței Naționale a partidului, l-au reprezentat adevăratele de la 15 noiembrie, ele semnificând, odată mai mult, însăși esența democrației noastre muncitorești-revoluționare, și confirmând forța acelei idei de maximă importanță pe care partidul, secretariatul său general o ilustrează în întreg ansamblul vieții noastre economice și sociale: **cu poporul, pentru popor.** Este aceasta însăși dinamica unei experiențe de fond, revoluționare, este aceasta însăși expresia în plan conceptual și practic pe care Programul partidului, hotărârile și obiectivele adoptate de cel de al XIII-lea Congres al P.C.R. au dobândit și dobândesc neîncetat consensul înalt al faptelor edificatoare, valorile de o tot mai distinctă și mobilizatoare intrinsecitate pe care le consacră spiritul revoluționar în acțiune.

Tara a votat, așadar, iar acest vot înseamnă nu numai cuprinderea actualității în toată amplitudinea și sub toate unghiurile de manifestare a angajării, a hotărârilor ferme de a face totul pentru continuarea pe o nouă trupă a operei de edificare a progresului și civilizației socialiste ci și cuprinderea, pe un larg orizont de timp, a perspectivelor care decurg din programele de dezvoltare adoptate de cel de al XIII-lea forum comunist, și totul în acea expresie și sub acea egidă caracteristică de acum tuturor demersurilor noastre, în toate planurile vieții materiale și spirituale: **cu poporul, pentru popor.** Alegeți de deputați, desfășurate într-o atmosferă de înaltă responsabilitate civică și profundă angajare revoluționară, au constituit — așa cum s-a subliniat în ședința Biroului Executiv al Consiliului Național al Frontului Democratice și Unității Socialiste și a partidului, un timp al faptelor cu precizie afirmare a unității întregului popor în jurul partidului, al secretariatului său general, președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este exprimat în cel mai înalt grad adevărată deplină a cetățenilor patriei la politica internă și externă a partidului și statului, voința de neclintă a întregii națiuni de a transpune neabătut în viața programele înfiorării economico-sociale a țării, ale creșterii avuției noastre materiale și spirituale.

partidului, politica sa internă și externă. În acest amplu și stăruitor proces, un loc de o evidentă însemnată îl ocupă știința și cultura — factori indispensabili și creșterii avuției materiale și spirituale a patriei, și eficienței actului creator pe care îl implică azi noua revoluție tehnică și științifică, minca în toate domeniile precum și rezultatele acesteia. Sub președinția tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, a avut loc Plenara Consiliului Național al Științei și Inovării, prilej cu care au fost analizate contribuția cercetării științifice, căile și mijloacele de acțiune ale acesteia pentru accelerarea înținerii, pe scară largă, în producție a noului, a celor mai avansate cuceriri ale gândirii și cunoașterii științifice, ca parte inseparabilă a procesului revoluționar de dezvoltare neîntreruptă a patriei. Societatea socialistă multilateral dezvoltată, societatea comunistă, a subliniat tovarășea Elena Ceaușescu în cuvântarea pe care a rostit-o la încheierea lucrărilor plenei, pot fi edificată cu succes numai pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii. Numai printr-o asenvenă intensă activitate de cercetare științifică, printr-un învățământ bun, printr-o temeinică pregătire a tinerilor, a muncitorilor, a inginerilor, a specialiștilor, prin recitarea lor continuă, vom putea înfăptui în bune condiții marile sarcini și obiective de dezvoltare intensă a economiei naționale, de ridicare la un nivel superior a întregii activități, de realizare a hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului.

Esena și dinamica democrației muncitorești revoluționare, confirmate în mod deosebit cu prilejul recentelor alegeri, primese, indiscutabile, valențe și suporturi noi, culturale, au tot căpătat avânt de înfăptuire, făcând din timpul care a mai rămas până la evenimentul central al acestui an, Conferința Națională a partidului, un timp al faptelor cu precizie afirmare a unității întregului popor în jurul partidului, al secretariatului său general, președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este exprimat în cel mai înalt grad adevărată deplină a cetățenilor patriei la politica internă și externă a partidului și statului, voința de neclintă a întregii națiuni de a transpune neabătut în viața programele înfiorării economico-sociale a țării, ale creșterii avuției noastre materiale și spirituale.

OMAGIU — tablou de Corneliu Brudoscu

TINĂR ÎN AGORA Dor de acasă

a râmiul este culoarea de metăgădit a toamnei. El picură tablouri neperitoare în memoria noastră. Departe sunt de-acum hanurile pitice și drumurile bătorite ale poterii, de asemenea și Marile prefurmoaselor așteptări. Departe sunt păturații și vara, pătuiași și via, turma și cîinele ciobănesc. Departe e ceașornă, ceașornă, mai împușinat acum, deși dator cumpurilor vaste. Toamna la cîmpie este o maramă strălucitoare, cu simboluri și motive greu de uitat. Păstrător și teaurizator e dorul cuvintului, încăpător de imagini și revelații năstrușnice. Toamna la cîmpie, într-un sat la doi pași de Dunăre, este drumul pe care apuci în istorie și frumusețe. De aici, de la Sadova, se trage una din rădăcinile puternice ale familiei marelui nostru proza-

tor, Mihail Sadoveanu. Aici se află, măturte, și una din citoriile domnitorului Matei Basarab. Oamenii sint iuți și cu graiul curat — izvor de cea mai pură Limbă Românească. Satul românesc contemporan își are dimensiunea sa pe verticală aici, deși la loc de cinste păstrează tradiția, obiceiul, datina. Femeile bat pămîntul argilei. Solurile de vie sint bogate și rezistente: gama, blanc, roșoară, arfulie etc. Boabele de afuziale reprezintă argintăria toamnei și te îndeamnă, în gînd, să-l chemi pe poetul Ion Pilat. Vinul de buturugă e negru și poji să scrii cu el mai bine decît cu cerealea. I se mai spune puterea ursului. Aici chilimele au cele mai albe flori. Prietenii mei din copilărie au gospodării înstărite. În fiecare planșe se rotesc here. Porecele oamenilor sint vechi de cînd timpul și păstrătoare de prețioase însemne. O casă proaspăt văruită, o oală de lut cu griu, gutui aurii, o căciulă cu nuci, aburul azimii și ospitalitatea românească sint la ele acasă.

„Mama n-a văzut niciodată un oraș mare. Pentru ea centrul de greutate al lumii e aici: satul. De aici răsare soarele și tot aici apune. Peste deal. Părinții mei, Gheorghina și Petre, sint legăturile mele cu pămîntul. Orunde aș fi în lume, oriunde aș înnopta, un iremediabil dor de acasă mă aprinde. E acasă un semn mare de dragoste și statornicie, de împlinire, un semn pe care, fără să ne dăm seama, istoria îl numește dragoste de țară.

Constantin Preda

REPERE LITERARE CONTEMPORANE

■ În căutarea obiectivității ■ Romanul integral ■ Ideea de literatură (În pagina a 3-a)

REMEMORĂRI

Un gînd scris pe o frunză de toamnă

p rimul poezie pe care l-am văzut în carne și oase, cum se zice, și pe care l-am ascultat în sunet și în versurile cu un elan reținut și cu întexiuni ardelenesi în rotunjirea cuvintelor a fost **Mitai Benic**.

Asta se întimpla în urmă cu peste treizeci de ani, pe vremea cînd eram elev intern la Școala Psihologică din Arad. Înălțarea cu bine-cunoscutul poet urma să aibă loc în Sala Palatului Cultural și filodac profesorul meu de limba română știa că scriu versuri în secret m-a trecut pe tabelul celor treizeci sau patruzeci de elevi aleși să participe la acest recital.

Sala era artipalmă, venise toată inteligența Aradului, profesori, foști prieteni sau colegi de-al poetului, și noi, elevii, am fost rînduiți sus la balcon așteptînd curioși să vedem cum arată pe viu autorul poeziei „Mărul de lingă drum”. Pe imensa scenă înfățișată de faldurile grele ale cortinei de plus, în timp ce lumina se stîngea încet, a apărut neînșorit de nimeni un omuleț vîl, mic de statură, cu trăsături asitice, care s-a apropiat de microfon și, timp de aproape o oră, a spus cu glas clint cîntirii din poeziile sale. Era un fel de colaj original; multe din versurile complet necunoscute nouă.

Mircea Micu

Continuare în pag. a 2-a

Peisaje literare în prefacere

Geografia literaturii se află, fără îndoială, în continua prefecere. Peisajul este aparent același: însă se înregistrează, cu timpul, modificări ce au dus la serioase acumulări așa-zicînd geologice. O primă deplasare magmatică s-a produs în jurul anilor 1965-1966 (ca urmare a deschiderii majore operată de Congresul al IX-lea al P.C.R.), cînd a apărut o descăsură de forțe fără precedent. Pe fundalul redescoperirii marilor clasici interbelici, a autorilor importanți de al doilea și al treilea raft, se relevă o efervescentă culturală de reșle forțe, adevărate cîmpuri magnetice spirituale. La Iași și Brașov, la Bacău și Constanța, la Pitești și mai tirziu, dar ca rezultat al aceluiași fenomen — la Tîrgu-Mureș și Sibiu iau naștere reviste de cultură cu un pronunțat profil literar. Ele — aceste reviste confirmă existența unui mare număr de talente scriitoricești în provincie, mai cu seamă, talente ce s-au împus, demonstrînd, totodată, viabilitatea acestor publicații.

După douăzeci și doi de ani, fenomenul, iată, se repetă. Geografia literară și-a schimbat „cu asupra de măsură”, din noi, înfățișarea. Apur noi centre literare: la Focșani, Suceava, Botoșani și Arad — dar și altele, nu cu aceeași intensitate, însă — unde se constată cenacuri ale Uniunii Scriitorilor, cenacuri profesionale.

Scriitorii se afirmă și ei: cine nu cunoaște astăzi pe Dumitru Pricop, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Panait, Ionel Bandrabur, Traian Olteanu, Ioan Dumitru Denciu, Corneliu Fotea de la Focșani, pe Constantin Ștefuriuc, Marcel Mureșeanu, Ion Beldeanu, George Damian, Ion Filipciuc, Onu Caza, Mihai Iordache de la Suceava, pe Lucian Valea și Dumitru Tiganiciu de la Botoșani, pe Vasile Dan, Florin Bănescu și pe cîți alții, încă, de la Arad?

Acum douăzeci de ani la Iași, mare citadelă literară a țării, nu exista nici un premiu al Uniunii Scriitorilor sau al Academiei R.S.R. în

Florin Muscalu

Continuare în pag. a 2-a

Recuperarea izvoarelor

Sintem beneficiarii unei spiritualități, ai unei culturi de mare originalitate, viguroasă, de un profund umanism, care se mîndrește cu privilegiul de a-ți fi dat lumii pe Brăncuși, alit de cunoscut și prețuit în lume, dar care s-a rezumat la Brăncuși. Tocmai despre o coordonată a literaturii române, anume despre relația real-fantastică, prelungirea mitologicului în realitatea concretă, voi încerca să fac cîteva considerații. L-am amintit pe Brăncuși și ca un strălucit reper, și mai ales pentru că virtușul lui concordă fericiu cu tema propusă. Și pentru a sugera că, în luxurianta ei varietate, creația artistică românească a dat, dacă mă pot exprima astfel, mulți Brăncuși, în cele mai frapante ipostaze, nu în sensul epigonic decl. ci, ca foarte diversă gamă de manifestare, în literatură, în muzică, în plastică, în teatru.

Este momentul să facem o precizare necesară pentru demonstrația pe care o încerc și, totodată, o mărturie în favoarea bogăției artei românești. Sint că se impun, de fapt, două fraze ceva mai dezvoltate. Una care ține de o trăsătură psihologică a poporului român, aceea a unei anumite decențe, a măsurii în tot ce întreprinde, a echilibrului și de la care nici eu nu pot să mă abat. Spun aceasta sub formă de justificare pentru elogiile pe care le aduc culturii românești și care nu sint deloc gratuite. Modestia românească a constituit adeseori un păcat care a adus mari prejucții afirmării noastre în lume. Prea de multe ori valori în care credeam și care au constituit și constituie pentru noi puncte cardinale am așteptat să fie confirmate de străinătate. Și acestea nu au fost putine. Brăncuși și prin el întregul geniu al poporului nostru, a luat formele cele mai neașteptate și a apărut, surprinzător, exaltant în peisajul universalității în ipostază de George Enescu, Victor Brauner, Mircea Eliade, Astifei, deși popor mic, și o istorie care l-a fost mereu potrivnică, însemnă și promotorii unor tendințe artistice validate ulterior de evoluția artei universale. Să amintim abstractismul în plastica ultimului secol. Noi, și afirm cu modestia declarată de la bun început, dar obligat de evidente, facem artă abstractă de cîeva mii de ani. E un sentiment să amintesc, să pomenesesc deci creații „abstracte” sau de o stilizare extremă ca fantastică ceramică de Cucuteni ori **Gînditorul** de la Hamangia, care-l precede pe Rodin cu 4000 de ani! Dadaismul care a făcut o așa de mare vogă și ale cărui consecințe încă că literatura se făcea oral, folosind o materie primă nepuzabilă — poetul anonim de la Carpați, contemporan cu Homer, fără vîrstă adică, crea astfel de capodopere, pe care daștili le-ar fi putut semna: „Mă dusei în pădurea / Să caut două restiole / Nu găsiți / Găsiți două ouă de hecha-becha; / Hechi să le iau / Hechi să nu le iau; / Hechi mă temui / De hecha-becha.”

Sau: „Mă suii în deal / La căprica mare / Două muște arau, / Două muște treierau, / Cu doi meri, / Cu doi peri, / Cu două fuse de aur; / Ferice de cel graur, / Că știe intr-o noapte / Să se rozească rugul, / Ca musca turcului / Să-l deie cheile, / Să descue țările.”

Să ne mirăm că Urmuz, părintele suprarealismului, s-a născut la Buzău și se chema Demetrescu? Se știe foarte bine că Brăncuși care a părăsit lumii alit de șocant original, alit

de insolit, alit de conceptual în abstractismul formelor sale nu făcea decit, cu geniu, bineînțeles, să preia și să continue cîmpurile în larma ale tîrînilor carpați-dunăreni perpetuate de la daci pînă în ziua de azi. Creșt că o remarcă este necesară încă de la început: cultura românească nu a redescoperit folclorul, elementul etnografic, așa cum s-a întimplat în alte culturi, începînd cu epoca romantică. Din acest punct de vedere s-ar putea stabili un paralelism între Renaștere care a avut revelația anticivilizației ale cărei valori le-a dezgropat — și filosofec termenul în sensul propriu, arheologic — și romanism care și-a făcut un program din căutarea și salvarea folclorului în țările respective, încă de atunci pe cale de dispartite. Datorită unor factori pe care nu e momentul a-l analiza aici, folclorul românesc, după estimările oamenilor de știință, unul din cele mai bogate din lume, a fost și e încă și în prezent un fenomen viu, plin de robustețe, înrînduși și viața firesc, în aer liber, nu în condiții de seră, străin de tot ceea ce e imitație, produs în serie, obiect artizanal. În aceste împrejurări e de la sine înțeles că artiștii români, fie ei scriitori, compozitori, plasticieni, arhitecți și-au integrat firesc concepții lor vizuale în mitică și în același timp fanțioasă, fără a simți nici o clipă nevoia unei acțiuni programatice.

Părăsind terenul strict al artei și referindu-ne la o problemă deosebit de actuală și acută, am vrea să amintim „războiul mondial” dus împotriva poluării, pentru protecția mediului ambiant. Fără a idiliza în nici un fel lucrurile, avem fericea să constatăm că în decursul unei istorii zbuciumate, poporul român, înfruntînd toate vicisitudinile nu numai că nu și-a părăsit teritoriul atunci cînd hoarde dezlăturate se năpusteau asupra lui, vreme de o mie de ani și chiar după aceea, dar credincios stelei sale neclintătoare, a știut să-și facă din natură un aliat. El nu consideră natura un adversar care trebuie supus și exploatat nemilos, ci un prieten și chiar mai mult decît alit. Un vechi adagiu spune: **Codru-1 frate cu românul.** Pădurea, deal, muntele, riul, natura înșeși se află într-o relație de înrîndire apropiată, solidară cu omul. Alit în vechile cîntece populare, cit și în literatura cultă, naturii i s-a un înaltă adevărate imnuri care amintesc de celăl, egiptene, că zicem, dar fără aerul solemn al acestora. Românul, simplu țîran sau poet național, nu l se adresează naturii ca unui zeu, învoația lui, chiar și cînd conține o adorație, nu se lipsește de o anume afecțiune, de un timbru tandru, de o familiaritate plină de grație. Asta și atunci cînd vechiul poet anonim exclamă: **Codrule Măria Tu sau cînd Eminescu, cel mai înalt disc al spiritualității românești, Luceafărul poeziei noastre, îl conferă acest titlu suprem: Împărat slav și codrul. Tot Eminescu, în celebra sa **Scrierile a III-a**, evocînd rezistența poporului său în fața pînhoiului invadator, definea cu o genială intuiție solidaritatea dintre omul acestui pămînt românesc și natură cînd voevodul Mircea avertizează cu demnităte pe agresor: De aceea, tot ce mîscă-n lara asiă, riul, ramul / Mi se prieten numai mie, iară în dusman este! / Desi ținem neapărat să citez aici un mare cîntăreț al peisajului românesc, prozatorul Mihail Sadoveanu, un mare clasic, mi-e imposibil să mă opresc asupra unui pasaj, toată opera sa vastă — peste o sută de volume — care așezate unul peste altul îl depășeau în înălțime pe autor, și lumea îl chema cu un**

Vasile Rebreanu

Continuare în pag. a 6-a

ARGUMENTELE CARTILOR NOASTRE

Către tineri

a te afla în istorie, a trăi în istorie, a reflecta la istorie în tridimensionalitatea care-o constituie: trecut, prezent, viitor, a gîndi istoria dincolo de factologic și accident, de pitoresc și anecdotic, fără să le uți, dimpotrivă, ele sint carnea, ele sint viața; a descoperi relații dintre existent și posibil, a încerca să restituie propriei ei memorii o lume specifică în sinteză artistică, adică sinteză esențialului prin particular, a te refuza exclusivismelor intolerante, a te deschide unui inclusivism critic, selectiv; a accepta paralelismul ca pe un dat obiectiv al dezvoltării societăților umane, toate astea din perspectiva și de pe poziția propriului tău popor pentru a descoperi în miturile, în construcțiile lui spirituale, în obiceiurile lui, un sens, o direcție a universalității, un destin particular al universalității, iată cîteva din argumentele care configurează armătura celor două volume din **Strămoși**; **Historic de vitejie și Gesta Valahorum**. De fapt, **Strămoșii** stau sub semnul gestelor. Am se-

lectat din totalitatea gestelor românilor, gestele de armă, lăsdînd gestele spirituale, cărtărești, altele zone literare și altor mijloace de expresie artistică.

Contemporaneitatea trăiește aventura fabuloasă a cunoașterii. Agresată și stresată de informațional, dorește esențialul. Scriitorul este obligat la un act de „restituție în integrum”. Să fie romanul-document sau evocare? Literară pornită de la document un posibil „restituție”? Cred că da! Mai ales atunci cînd epoca, evenimentul sint nodale, vitale, controversate de partizanate suspecte, lipsite de obiectivitate sau trecute superficial cu vederea, sau zidite deliberat în tăcere, sau deformate cu intenție. Am încercat acest „restituție”, în **Strămoși**, în **Cronica eroică 1877-1878**, spre a-mi defini un teritoriu, concepția, praxiologia, apartenența politică, spre a mă refuza monocentrismului cultural; dacă vrei; europocentrismului, ideologicul panoeconomic, și, în general, tuturor formelor de monofortism care, afirmînd o

„forma mentis” unică, implicit neagă particularitățile zonele, specificul național și istoria acestuia cu expresia politică a dreptului de a se manifesta în unicitate.

Întreaga noastră existență socio-politică se constituie în argument singeros, dramatic, convulsiv, explicit pus în slujba dreptului de a fi noi înșine. De la acesta a fi noi înșine, adică în cunoștință de noi înșine și cu conștiința de noi înșine, începe totul. Că se numește Burebista în europocentrismul Romei exprimat de Caesar; că se numește Basarab Intemeietorul într-un context mai zonal de monocentrismul maghiar, sau Mircea cel Mare la o răsăpîtie de istorie în care monocentrismele zonale europene vin în contact pe linia Dunării de Jos cu noul monocentrismul otoman, că se numește oricum s-ar numi în manualele de istorie omul sau oamenii politici care exprimă specificitatea românească; procesul intim, legitim, este vizibil, continuu și ireversibil: unitatea națională, politica configurată de statul burebistian, reconstituirea el într-o na-

Radu Theodoru

Continuare în pag. a 7-a

REPERE

LITERARE

CONTEMPORANE

În căutarea obiectivității

Când în 1956 Eugen Barbu publica cele două fragmente din *Grupa*, Marin Preda a remarcat printre primii că autorul făcea parte dintre acei puțini care au avut forța să se ridice deasupra conștientului și să dea ceea ce se numea veritabilii prozatori o pot face. De fapt, în orice moment al istoriei funcționează o „conjunctură” careia nu-i pot rezista mulți, însă aceea din „obsedanul deceniu” a fost o grea piatră de încercare menită să-i strivească chiar și pe cei foarte dotați. Spre a atinge forma definitivă pentru tipar, Eugen Barbu parcursese drumul a șase proiecte sale literare s-au născut devreme, însă ce cale lungă până la desăvârșire finală! *Ianus, Nero* — ca să vorbim de cele mai promițătoare — așteaptă încă, de mulți ani. Răbdarea acestor n-are la Eugen Barbu, roștrii unei „perierii” stilistice, descrierea însăși dobîndind farmecul bine știut, ca o incunabulă a tuturor metamorfозelor operei. Tăcut răbdării eugenbarbice cititorul îl poate descifra numai parcurgînd uriasul material oferit de autor în *Journal* (1966), cele șapte volume din *Călețele Prințepelui* (1972-1981), interviurile etc. Fie și numai pentru altă, panică lăscă printre critici la publicarea *Călețelor* va trebui să dispară, deși acestora li se pot găsi, în continuare, toate imperfecțiunile unui laborator literar burdușit pînă la refuz cu momente întregi de materii „prime”. Să precizăm de la început că Eugen Barbu nu este un memorialist în sensul familiar al cuvîntului. Așa se explică și aspectul insolit al tuturor notelor sale, fruste, adesea brutale, rezumative, fragmentare, discontinue, amestecate după o logică aparent aleatorie, exasperante, urtice, cu fulgere de ironie sau măcar înfocînd ai o clipă impresia că e gata să dea țiparului tot ce-i cade sub privire și sub penită de la sine și de la alții. Cîtuță alcătuire de scriitor!

De la exigența cea mai înverșunată, el e în stare să treacă la o literatură de serie, să mobilizeze într-o noapțe toți zețarii din țară spre a-i pune să culegă lucrări de dimensiunea Everestului. Altminteri, găsește și argumentul de rigoare: „Lumea vrea «seriale» și de ce să nu-i dăm seriale?” (*Călețele Prințepelui*, 7. Ed. Eminescu, 1981, p. 51). Este evident însă că el nu retine orice, doar ceea ce magnetismul funciar al personalității sale atrage sau detestă cu o patimă irezistibilă după legile dictate de *Phila* și *Nelkos*. Și creația nu eferă decît în clipa cînd cereul documentării (fără a se amesteca) se închide, fiind integral parcurs. Aparenta dezordine din imensa hală a laboratorului de creație începe să capete sens. Și aceste *Călețe* trebuie luate ca atare, dezlănțuind efortul gigantesc al unui salohar al prozel, cum a fost la vremea lui și Liviu Rebreanu. Dar munca asta nu e altă și materialul, cit vizează o întrecere cu sine însuși. În stare privită, *Journalul* și *Călețele* își pot dobîndi ratiunea de a fi o lecție și pentru tinerii scriitori — și pentru criticii apți să se apropie de opera scriitorului. Notele din mîna de pagini se supun toate traiectoriei magistrale de la a moriurile celor la obiectivitatea creatorului. Cine crede că traseul de la subiectiv la obiectiv în artă este asfaltat vădește cel puțin inocența. Rebreanu a spus mai demult cit de trîdnice se dobîndesc obiectivitatea în creație. De fapt, este însuși secretul marii arte și termenul nu este funcțional numai pentru asaziisă proză obiectivă. Laboratorul de creație al *Liricului* Eminescu (sau al analistului Proust) duce exact către aceeași țintă.

Journalul din 1966 închide în sine feroavea subiectivului care coincide, în mod firesc, cu tiheretă scriitorului. Tipul de noapțe tonul, afinitățile și credințele sînt expresia aproape directă a unui eu în fierbere. Ura și iubirea fac din eu prizonierul narcisic în ipostaza lui

primar dionisiacă. Spiritul e atunci pîndit de fanatism și pîrtitor, parțial, disprețitor chiar și în luciditate. De fapt, sufletul nu e încă spirîl. Artista din Eugen Barbu bănuie povara destinului, începe să înțeleagă că e nedrept și că e în primejdie. În 1945, mărturisise: „Îmi urăsc personajele, eroii (nu pe toți), cu o ură aproape fizică. (...) E aproape o prejudecată, și-mi dau seama că fac un lucru dăunător. Adică înțeleg esențialul — că nu e obiectiv. Însă n-are cum ajunge acolo, deoarece nu crede încă în obiectivitate: „Dar nici starea de obiectivitate perfectă a scriitorului față de lumea pe care o interpretează nu-mi convine” (*Journal*, 132). În 1945, proiectul romanului *Grupa* începeu deja să prindă viață. Însă nu se va desăvîrși decît în 1957 cînd scriitorul parcursese totul, întreg cereul, dobîndind ceea ce cu 12 ani în urmă refuzase — obiectivitatea. E cu totul altceva într-o mărturie din 1971: romanul „...să nu devină partizanul eroilor și să lubească pe unii și să nu lubească pe alții, asta cere o vreme destul de îndelungată, cere o detașare de obiectul asupra căruia se exercită observația sa”. (Interviu în *Vatra*, nr. 5). După experiența *Grupii*, prozatorul își va impune din ce în ce mai mult imparțialitatea deplină. Și dacă a părăsit ideea unui jurnal de noapțe intimă, a re-luat de fiecare dată drumul de la început pentru următoarele cărți. *Călețele* vizează saloharia neostată a scriitorului care pare a înceta totul de la capăt, biruind mîntul de „mîneru” spre a nu mai reține decît aurul pur, de pîidă, al celui minunat opus *Săptămîna nebunilor*. Înclocuind acum „monada” cea nedreptă și pîrtitoare a eului cu „proteismul” exterior al documentelor, Eugen Barbu a ajuns la această formulă neobișnuită de *Journal*, de o mare varietate, în care se întinesc noapțe intimă, însemnările de călătorie, impresii fruste despre lecturi, opere de artă, schițe pentru o *Istorie a plagiatului*, rezumatele unor doctrine filosofice, alchimice, poetice, mitologice, citate din foarte diverși autori. *Journalul de la Polonia, Journalul Mutărilor*, versuri etc. Fierște, cu astfel de procedee, nici Eugen Barbu n-a dat literaturii române *Journalul* de interes european. Însă el devine labirintul de oglinzi din care artistul, prin efort magnific, adună numeroase reflexe într-un focar unic, așa cum Eminescu aspiră către oglinda de aur, totalizantă, purificatoare a capodoperelor. Astfel, labirintul cel mai proliferant al documentelor și umorilor se reintoarce în monada divină a unui Eu tîmăduit și deplin.

Theodor Codreanu

Romanul integral

Intoarcerea morților este un roman despre starea non-conflictuală a lumii în creștere (în ordinea universală, în lege în general) — deci, revenirea constată la sine. Si, ca alternativă în cazul că legea (cosmică, socială, omenească) nu funcționează, măsuri de prevedere. Armata română, împreună cu șeful ei, Prințul, se retrage în munt. („Unde este armata, acolo este cetatea”), misiuni de exterme, M. Kogălniceanu, pregătește actele pentru susținerea drepturilor românilor la viitorul congres. Ar părea lucruri inutile — să rezisti imperiilor, să prezinți acte care nici nu vor fi citite — și totuși, ne spune autorul, mergînd pe filonul unui îndreptar etic străvechi european pe care românii l-au aplicat practic în cursul acestor evenimente, acestea au fost esențiale pentru menținerea acelei stări non-conflictuale. Litițiile — dintre indivizi, dintre state — se judecă nu după forță cantitate, mărime, etc., ci după norma cosmică a dreptății. Pentru aceasta, o țară mică față de un imperiu trebuie să nu comită nici o imprudență în clipa judecării, să ceară (sau să spere în) această clipă, să nu creeze pretext. Un individ, de asemenea, Exemple? Oreste (la Eschil); Thucydide, citat de către Paul Anghel, dezvoltă o teorie în trează a dreptății statelor mici față de imperii. Pentru a provoca o asemenea judecată universală o națiune ca aceea română trebuie să facă proba calității ei de națiune, să abă demnitatea „angajării în absolut”, cum spune Paul Anghel, Prințul, Iancu Ghica, M. Kogălniceanu — declară categoric: armata română va lupta pînă la ultimul om dar nu se va lăsa dezmătat. Reușind să ridice conflictul juridic în această zonă a absolutului justitiei, România a reușit să se salveze, ne spune autorul, i-a făcut să se teamă ne conducătorii marilor imperii ale momentului, (marea leamă a imperiilor este totuși aceasta, față de absolut pe care îl sînt convenit, aranjamente relative: Europa a amînat pînă în 1918 această judecată a popoarelor cu imperiile, n-a putut-o evita definitiv). Armatele imperiale se vor „multumii” folosind subtil argumente juridice, să se retragă înghinînd în frumusețe o parte din țară, întru buia de sud — garanție a temerii lor față de absolut, răsărită a Europei pentru neapărarea acestei îndreptări universale, alături de neapărarea României pentru că a avut tîrzie s-o proovoe.

Stilistic, acest sentiment al grilii continue a țării este redat în roman prin reverberațiile unui proverb cu mare generalitate și cu lungă carieră în cultura europeană: „pestele cel mare înghite pe cel mic”; tiparele zicerii se citeșc, direct ori indirect, peste tot în *Intoarcerea morților*, în structurile mari ale narativului dar și în gesturile mici, în mîntul și în lumea de străbate romanul. Este teama ca o națiune să nu fie înghițită de imperiu, ca elementele dispersate, eterogene, să nu fie înghițite în națiune, ca imperiul însuși să nu fie înghițit în cosmos și, jos revinînd, ca individul să nu fie înghițit în masă. Ca prizonier otoman să nu se iardie în popor sînt strînsi la un loc, într-o minăstrie, și sînt repatriati (după care călugărițele curată locul de „bărbat și păgîn”). La Petersburg, Iancu Ghica se teme ca mesajul său către împărat să nu fie răstăcit printre hirtile din mapa de corespondență etc.

În fond, Paul Anghel ne prezintă în amănunțime planul comandamentului armatelor imperiale rusești de a ocupa țara și ne lasă să ne mirăm, cum se zice, că acest plan n-a fost pus în aplicare. De ce n-a fost România ocupată și acum, cum fusese mai înainte, de către armatele rusești în retragere? Ce miracol a salvat o națiune de jugul imperial — care-i stătea, la drept vorbind, în grumai și pe care a reușit să-i inițiere fără luptă armată? Să ne fi salvat occidental? Mărtinimă (sau prudentia) țării? Prea puțin din acestea — mai degrabă alt lucru, care devine esențial: forțele etnice și intelectuale ale țării, puterea și voința colectivă (dirijată de sus, gîsînd ecou potrivit în experiența milenară a poporului, fiind brută și inconsistent — mai mult sau mai puțin — de către păturile sociale interpușe, noi, încă nefamiliarizate cu specificitatea locului și a oamenilor) de a păstra o stare non-conflictuală, de a se retrage în sine permițînd trecerea marilor armate ori sederea — dar făcîndu-i imposibilă comunicarea, „invitarea la vals”, agățarea în lumea în care sade ori prin care trece. O stare de veghe, de pîidă impusă fiecărui individ și fiecărei instituții. Prințul Nigata vede și se miră: „— Si cum suportai?” — iar prefectul poliției capitalei, Radu Mihail, îi răspunde: „Cum se vede. Ce faci cînd vine negura, cum o alungi? Sufii în ea?” (p. 429).

Ce se petrece în această cochilie de cochilii care a devenit țară? Ură față de agresor? nicidecum; în romanele lui Paul Anghel este o categorie inexistentă. Mai degrabă grijă. *Intoarcerea morților* este un roman despre grijă și toate formele ei, de la *ingrijire* (pentru morți, pentru prizonieri, pentru armată) pînă

la *ingrijorare* (pentru viitorul apropiat în general). Din grijă, instinctul de ordine, ca în creșterea (în ordinea universală, în lege în general) — deci, revenirea constată la sine. Si, ca alternativă în cazul că legea (cosmică, socială, omenească) nu funcționează, măsuri de prevedere. Armata română, împreună cu șeful ei, Prințul, se retrage în munt. („Unde este armata, acolo este cetatea”), misiuni de exterme, M. Kogălniceanu, pregătește actele pentru susținerea drepturilor românilor la viitorul congres. Ar părea lucruri inutile — să rezisti imperiilor, să prezinți acte care nici nu vor fi citite — și totuși, ne spune autorul, mergînd pe filonul unui îndreptar etic străvechi european pe care românii l-au aplicat practic în cursul acestor evenimente, acestea au fost esențiale pentru menținerea acelei stări non-conflictuale. Litițiile — dintre indivizi, dintre state — se judecă nu după forță cantitate, mărime, etc., ci după norma cosmică a dreptății. Pentru aceasta, o țară mică față de un imperiu trebuie să nu comită nici o imprudență în clipa judecării, să ceară (sau să spere în) această clipă, să nu creeze pretext. Un individ, de asemenea, Exemple? Oreste (la Eschil); Thucydide, citat de către Paul Anghel, dezvoltă o teorie în trează a dreptății statelor mici față de imperii. Pentru a provoca o asemenea judecată universală o națiune ca aceea română trebuie să facă proba calității ei de națiune, să abă demnitatea „angajării în absolut”, cum spune Paul Anghel, Prințul, Iancu Ghica, M. Kogălniceanu — declară categoric: armata română va lupta pînă la ultimul om dar nu se va lăsa dezmătat. Reușind să ridice conflictul juridic în această zonă a absolutului justitiei, România a reușit să se salveze, ne spune autorul, i-a făcut să se teamă ne conducătorii marilor imperii ale momentului, (marea leamă a imperiilor este totuși aceasta, față de absolut pe care îl sînt convenit, aranjamente relative: Europa a amînat pînă în 1918 această judecată a popoarelor cu imperiile, n-a putut-o evita definitiv). Armatele imperiale se vor „multumii” folosind subtil argumente juridice, să se retragă înghinînd în frumusețe o parte din țară, întru buia de sud — garanție a temerii lor față de absolut, răsărită a Europei pentru neapărarea acestei îndreptări universale, alături de neapărarea României pentru că a avut tîrzie s-o proovoe.

În realitate, lumile se învâluie, se întrepîtrund, trec una printr-alta fără să se agăta macar, fără să se amestece, fără să se altereze. Imaginea este aceea a unei insule plutitoare la geneza căreia asistăm în roman: la un moment dat ea se rupe și cade în Dunăre, dar, ne spune autorul, va reieși la suprafață în altă eră geologică, păstrînd pietrificată în coajă de apă de o clipă al fecundității. „Pestele crește plîndind pe apa Zagudi adăugate acum și polenul, trimbe de polen invirtindu-se în aer, pînă în noaptea, ca să se cearnă apoi lent, peste valurile bete, deasupra unui ocean de flori cu corolele deschise” (p. 216). Fiecare parte bolnavă, „beată” de deo o clipă al fecundității. În replică, un comensal al baronul Cuvier, care a murit, acum nu mulți ani, ar fi avut curiozitatea să vină pe la noi, ar fi descoperit la oarecare adîncime un strat proliferat de polen. Gîndiți-vă cit polen, s-a deșus în ere pe sub actuala geografică. În repetică, îndreptărit: prietenii lui Nae Malcan merg în bălta la Zagudi, să vadă miracolul: o ajuns prea tîrziu, bătaia pestilor s-a terminat! Acest timp de virf al fecundității, akme, ținut parcă pe loc în dorința imperiului de a prinde în „valul nunții” țara — trece greu, dar trece; geografia de deasupra și se supune legilor geologice de dedesubt. Lumile nu se nuntesc, ne spune Paul Anghel; este ideea esențială a ciclului *Zăpezile de-acum un veac*. Un război de cucerire nu schimbă, în condițiile moderne, noaptele, nu le contonește, nu le face să fuzioneze, nu le introduce într-o nouă alcătuire genetică. Miracolul străvechi, antic, „dacii și românii într-o cochilie”, cum spune Hasdeu, rămîne un miracol genetic cosmic, o naștere — numai una — ce nu mai poate fi născută (nuntită) a doua oară, cînd popoarele au devenit ele însele, esențe, entități în fața universului. Popoarele au o singură naștere. Lumile stau etanșate în ciclul *Zăpezile de-acum un veac*, se pot chiar „înghiți” una pe alta, ierarhic ori haotic — dar nu fuzionează, nu se „digeră” una pe alta. Posibilitatea lor de comunicare există, este acea „plasă logică” aruncată asupra realului, în care realul stă strîns: id est, un modus vivendi et (con) sentiendi, un cod rațional de con-viețuire; alt și nimic mai mult: nu contopire, nu fuziune, nu imprimare forțată a uneia în tiparele alteia — ori a tiparelor uneia în substanța alteia.

Imaginea „inguritării” fără efect apare cel mai pregnant în episodul evacuării prizonierilor turci din minăstrie. Li se dă hrană de drum (carne de oaie, „mîncare de dulce” pentru creștini) — și o însoțitoare, pe malca Raida. La un popas, aceasta, hrîndindu-si prizonierul, observă că un ofițer turc nu poate mesteca: i-au căzut dinții. Este o situație limită: turcul riscă a muri de foame; opozițiile sînt puternic conturate: creștină (călugăriță) — păgîn (bărbat, laic), și de aceea gestul femeii devine semnificativ: deși în post, ea îi mestecă turcului hrana: „A muscat din carne cu dinții ei puternici, a mestecat-o fără însă s-o atingă cu simțul. A frîmțat-o îndelung în gură fără să vrea a o simți.” (p. 147); malca Raida face ceea ce în aramăne se numește „mamă” iar în franceză „maman”; hrană mestecată de către mamă pentru sugarii fără dinți; de aici, românescul „mămăligă”, anterior cu mult porumbului și, deci, lui Columbu).

Desigur, în condițiile unei asemenea încrenăenări în abținere a ființei (om, neam) — nuntă fără efect a lui Toma Nicoră cu Helene Răscănu devine ea însăși simbolică: tinăra mireasă va pleca din țară fără a petrece noaptea nuntii cu mirele, va merge în străinătate unde soarta li este peccuțuită (va muri, boala ei fiind incurabilă). Țara se restrînge, de fapt, în ființa ei, în simburile ei esențiale, devine un fel de nod, o concentrare nucleară: buturuga „mică” capabilă să răstoarne carul mare.

Atenționăm cititorul avizat că primul proverb al romanului, „pestele cel mare înghite pe cel mic”, îl are ca „actant” pe Hasdeu, cel care cere îndreptarea la esențe pentru izbucnirea gigantismului adevărat al neamului („Ce vrem noi? Gigantizarea, adică starea noastră normală”!, p. 44.) — în timp ce proverbul al doilea, „buturuga mică răstoarnă carul mare”, este împlinit de către Kogălniceanu. Sint cele două personaje-pivot ale romanului.

N. Georgescu

„Ideea de literatură”

Sîndită pe module monografice, cu deschideri spre un enciclopedism ilustrativ, și documentată masiv în citeva biblioteci europene, *Hermeneutica ideilor de literatură* (1987) de Adrian Marino, este cartea unor tatonări îndelungate de mai bine de un deceniu, căci de la capitoul „Hermeneutica ideilor literare” (v. *Critica ideilor literare*, 1974), pînă la articolul-program „Pentru o hermeneutică a ideii de literatură” (*Călețele Prințepelui*, 1972-1981, p. 4-20), Marino parcurește mai multe etape metodologice și documentaristice. În 1980, el dăduse *Hermeneutica lui Mireea Ellade*, ce avea să confirme o anumită tradiție hermeneutică în cultura noastră. Și tot din acest istoric datează câteva contribuții de formulă istoric-literară de autor în spațiul de cultură francez, dar și în cel anglosaxon. Și aceasta într-un moment de excesivă specializare și de fragmentarism incoerent. Fără a merge pe o exegetică fragmentară, dar și fără a pierde din vedere „riscul pionieratului”, cercetătorul adevărat nu există în interpretarea, în complexitatea ei, *ideea de literatură*, „dintr-o perspectivă nouă și după o metodă specifică”. Unicitatea acestui proiect, ce refuză ab initio remorca oricărei direcții, se întemeiază, cu superbă precizie, pe triada unui demers analitic: sinteză — reducere la sistem — „modelizare” finală. De aici aspect celular-monografic al lucrării și deschiderea ei enciclopedică. Această „sinteză sistematică” va fi întregită, ne spune autorul, cu „partea istorică” a problemelor ce se va numi *Biografia ideii de literatură*, după ce de Adrian Marino, în sfîrșit, ați o istorie a ideii de literatură, dar și o ontologie românească a literaturii.

Proiectul e, cum se vede, grandios și el deschide, în cultura română, un filon aurifer de valorificare teoretică, austeră și antidiletantă. Însă regretăm că deși este o lucrare de mare putin pînă acum) un interes deosebit, o emulație în această chestiune nu trebuie neglijată. A dovedit-o din plin receptarea la noi a *Hermeneuticii*... din 1980. Ceea ce trebuie să admitem că există, într-adevăr, cărți care intră prin surprindere în competiția de idei a unei epoci literare. Ele, fie că împinșă o mentalitate culturală nepregătită (ca să nu zicem că ajung prea tîrziu dinaintea unor rafturi complete, de gen, a căror ordo/reclare devine, față, iminentă), fie că sînt marginalizate de atitudinile refractare, inerente, impenetrabile, nu soarta tipică a operelor (și opiniilor) de pionierat — se știe că originalitatea izbește și forța de impact dezvoltă legea unui recul direct proporțional... Într-un prim capitol, *Ideliile de metodă*, A. Marino procedeză la o serie sistematică. El studiază primatul textului, sensul literal, sistemul de interpretare, modelul hermeneutic și construcția modelului, cu reflecții despre textul unic și despre spiritul activ al acestuia. Pentru ca în *Cadrul originilor imersivului analitic* să atingă pînă la etimologia noțiunii de „literatură scrisă”, „literatură orală”, „literatură sacră și profană”. Un vâdit frison enciclopedist străbate ciclul cultural (III), dar mai ales capitolele privind „totalizarea” (IV) și „specificul” literaturii (V). Cu idelle despre „heronism” (VI), „ierarhizare” (VII), nasterea ori „moartea” literaturii (VIII), teoreticianul aduce mai în prim-plan un aparat critic de referențe moderne ce ne aminteste studiile lui R. Escarot, René Wellek, dar mai ales pe cele ale lui Gerhard Gnebel. Această austeră distanță, necesară sobră notă antidiletantă, aceeași viziune de continuum hermeneutic, aceeași distanțare fructuoasă față de exclusivismul ori reductionismul metodologic. Și peste tot coeziunea demonstrației, cursivitatea reflexiei, limpezimea ideilor.

De un interes cu totul aparte este secțiunea a V-a. Specificul literaturii, unde A. Marino practică aceeași formulă de sculenta analitică, într-o formulă complexă de sinteză teoretică. Este partea de fond, unde hermeneutica ideii de literatură frizează specificitatea inconfundabilă a domeniului. Se vede mai bine de aici întreg relieful operei, diacronia (sintagmatică) și sincronia (paradigmatică) a conceptelor, dar și ideea originală de model hermeneutic, deschis, mereu perfectibil, ca însăși ideea de literatură (pe care îl propune, de fapt, într-un capitol final).

Dincolo de anumite „rivalități sinonimice”, de anumite definiții lineare și univoce ale literaturii, termenul de *belles lettres* (conținut ideea de frumos cu ideea de litere), „produce prima criză gravă a ideii de literatură”, în-

truit el s-a dovedit repede lax, generic, nediferențiat. În evoluția ei de la litere spre frumos, de la „cultural” spre „estetic”, noțiunea ca atare se descompune, se dizolvă. Hermeneutica va cunoaște un lung proces de disocier/nunțări și de specificitate progresivă. O adevărată criză terminologică, pe care nici sintagma restrictivă de „literatură frumoasă”/„schöne Literatur” nu pare a o epuiza (în urma unor finalități artistice-estetice, nu culturale-educative), intrucît ea trebuie gîndită hermeneutic, adică „în interiorul ideii de literatură și a sistemului său”. De fapt, fiecare curent estetic propune o formulă a sa, așadar o specificitate variabilă. În căutarea/dobîndirea specificității sale, adică a însăși conștinței de sine, literatura va dezvoltă apoi noapțe de plăcere, de gust artistic, ceea ce va legitimă și stimula apariția esteticii, teoriei literaturii și criticii literare: „Se numește frumos în literatură ceea ce decide, definește și judecă gustul” (*Literatură frumoasă*, p. 204). Adevărata „breșă în sistem” („punct nodal al întregii hermeneutice a ideii de literatură”) se produce prin dezvoltarea și invazia ideii de poezie, noapțe antitetice, ce restructorează din nou ideea de literatură. Dubletul *Literatură/proză* (ca și cele discutate de scriitorul și sacerdot/profesor) dă naștere unui prelung demers conceptualistic. *Poezia* se constituie într-un sistem propriu, autonom, guvernat de o „logică specifică”. Dezvoltînd propria-i hermeneutică, *poezia* dobîndeste conținut și finalități noi, tinzînd a se elibera de „cultural” (asa cum însăși literatură devine totalitate se eliberează de „culturalitate”): „Tradiția și practica demonstrează nu numai existența a două noapțe paralele, ci și a unor oscilații și ambiguități. De unde o stare de confuzie terminologică atestată de la origini și pînă azi în cele mai variate cercetări. Termenii par „coextensivi” și „echivalenți” — priile de a face o istorie a fenomenului. Idelle sînt redescoperite de avangărdiști și neoavangărdiști literare ale secolului nostru, unde disocieră *poezie/literatură* devine un „obsesiv și programatic”. E o diferențiere radicală născută dintr-un cuplu antinomic, ajunsă la varianta *erivain/erivants* (R. Barthes). Ultima fază a procesului ar constitui-o „substituirea”, ba chiar „eliminare” completă a literaturii de către poezie, ce are loc în interiorul procesului de totalitate (IV), unde ideea de literatură se vede depreciată, „devalorizată, detronată din poziția sa centrală” și în cele din urmă contestată radical. *Poezia* preia prerogativele ideii de literatură (calitatea, esența, specificul estetic), la modul unei logici specifice, dar abuzive. Se lînda la „un maximum de specificitate și de prestigiu”. *Literatură* se identifică cu *poezie* care-l preia toate calitățile și funcțiile, cu consecințe teoretice enorme (poezie lirică, epică, dramatică...). Acestul antagonism structural, acestui adversității ireconciliabile, A. Marino îi găsește un răspuns dialectic privitor la imanența literaturii culturale a poeziei: „Adevărul fundamental rămîne următorul: *literatură* (cultura sub toate formele sale) este „norma”, *poezia* doar „excepția”. *Literatură* este cadrul și condiția esențială a poeziei de îndată ce atinge stadiul scris (...). Ea învâluie din toate părțile *poezia*, îi transmite cadrele, modelele, constanțele, temele și valorile sale” (*Literatură sau poezie*?). Ceea ce, de fapt, se vede în stadiul actual de teoretizări și valorificări literare.

O semnificație mai largă, definitorie, are sintagma de *literatură poetică*, ceea ce dovedește clar că „sistemul ideii de literatură” procedează efectiv prin subsumări, substituiri și omologări continue”. Dar, și ca anterior cele sintagme („*belles lettres*”, „*literatură frumoasă*”), formula se va dovedi specioasă, redundată. Ea va sfîrși prin a se proclama pur și simplu: *poezia*, „cu regim și statut propriu, total diferențiat de al literaturii”. Odată tăiat cordorul ombilical, *poezia* a căpătă „un maximum de diferențiere posibilă” față de literatură. E ceea ce se întimplă în studiile poetice moderne și contemporane.

Alcătuită cu meticulozitate savantă, echilibrată în compoziție și rotunjită sistemic într-o „modelizare” finală, lucrarea lui A. Marino (sinteză enciclopedică de aspect umanist) consolidează, de fapt, un demers hermeneutic unic în cultura noastră. E, totodată, o solidă materializare a unui sistem de idei literare profund, complex și, pe deasupra, original.

Z. Cărlugea

Redeschiderea cenaculului „Luceafărul”

Martă, 17 noiembrie 1987 la Biblioteca (inertului din București, a avut loc deschiderea festivă a Cenaculului revistei *Luceafărul*. Au participat membrii redacției revistei *Luceafărul*, colaboratori ai revistei, invitați, scriitori. Lucrările cenaculului au fost conduse de Nicolae Dan Frunte-lă, redactorul șef al revistei, care a subliniat, în cuvîntul inaugural, importanța reluării unei vechi tradiții (li a revistei *Luceafărul*, cenacul revistei, și a multumit factorilor de cultură ai Capitalei, precum și gazdelor, Biblioteca Vineretului, pentru ajutorul acordat. Vorbitorul a arătat că deschiderea Cena-

culului se înscrie în suita de manifestări culturale-artistice pe care revista le dedică apropiatei Conferințe Naționale a P.C.R.

Au citit, din creațiile lor, Gabriela Hurezan (poezie) și Nicolae Mateescu (proză). Au luat cuvîntul pe marginea lucrărilor prezentate: Alexandru Horia, Iulian Neacșu, Valentin F. Mihăescu, Dorel Filipescu, Paul Izverna, Mircea Constantinescu, Artur Silvestri. În încheierea lucrărilor cenaculului au vorbit Mihai Ungheanu și Nicolae Dan Frunte-lă. În numărul viitor al revistei noastre vom accorda un spațiu amplu cronicii cenacului și creațiilor celor doi autori.

Sculpturi de Valentina Boștină (în pag. 3-8)

marin lupșanu

Gindind-o pe mama

Sub covorul bucuriei tale, mamă, mescnesc grijile ca aheii în calm troian.

De câte ori sulii-n faclă ce trage să moară copilăria-mi cu pinzele umflate pibegește prin sufletul tău imens cit un basm din o mie și una de nopți.

Și de n-ar fi un deal de nostalgie până la tine chipul tău n-ar străluci-n visele mele ca o cutie de conservă pe maidanul dintre blocuri.

Cimpia Bărăganului

Odată cu ea începe imensitatea ei debordantă de care te izbăști obsesiv la tot pasul ca de propria-ți existență, închide ochii să-ți vezi necuprinsurile privirea nu bate decît pînă acolo unde cercul îmbrățișează pămîntul dulce iluzie ce trece odată cu clipa copilăriei

la care gîndim în zădar tot restul vieții cum acești cimpii nu-ți înțelegem nănteleșul sub lespezea căruia agonizează atîția invingători

pentru totdeauna învinși că-ți-ar trebui o viață imensă cît moartea să-ți înveți generațiile, puterea și trufia eternizînd în-o grămăjoară de cenușă. Odată cu ea începe fericirea ei în care și se pot rădăci corăbiile sufletului trist

tot așa cum extază-l fără precedent

dacă-ți pătrunde firea te poate ucide cutreierîndu-ți singele ca veninul mușcăturii de șarpe. Spațiu al liniștii

Cimpia Bărăganului are deseori înfățișarea morții

de unde viața se zărește ca o coadă de cometă și reveria ce te cuprinde seamănă cu starea înzăpezitului sfîrșit sub marea-ninsorii.

O posare tăiată ne luminează sfîrșitul de săptămînă parcă-mi simt picioarele descuște inserate de singele-l cald

(într-o copilărie de demult) cum sint fetele pistriutele ale adolescenților mincînd înghețată și discutînd despre alaiul deion pe terasa cofetăriei din piață.

Mama face focul în mijlocul bătăturii și mi se pare că flăcările se duc în jos; și iarba pe care am tăvălit-o fără să știu că-mi va rămîne cel mai bun prieten

dar mai ales toată moartea. În somn va trece iarăși tramvaiul peste visele noastre și dimineața ne va trezi cocoșul cu trei focuri de armă.

Călărași

Am fi putut fi prieten deși nu ne-am văzut decît o singură dată. How do you do? How do you do?

eu ofînd o indiferență amabilă tu un suris superior ca doi oameni de afaceri co doi sportivi în primele clipe din ring. Și totuși

mă gîndesc că am fi putut rămîne prietenii eu oferindu-ți zilnicul breakfast în schimbul niscaiva cărți dar tu creșt prea mult în ceapa din parcuri și-n mușchii tăi de otel cu care mă-mpingi ușor într-o parte cînd treci spre Dunăre

să-ți speli fata pistriutei de zgură și bratele și picioarele și părul năclăit de lum.

Și eu aproape c-aș fi uitat incidentul dacă n-ar răbăta pînă în satul meu urletul fierului cînd își dă duhul în îmbrățișarea flăcărilor tale.

Poetului Grigore Hagiu

Cum ai putut ajunge pînă aici nici tu nu ști derulindu-ți viața ca pe-o pelucidă cinematografică

care ține spectatorii cu sufletul la gură grație neprevăzutului din imaginile la care tu insuți tresari și-n zgomotul lespezilor ce se desprind din viața ta

singer te ajuungi spre ceva care seamănă cu venicile în cîntec faptul că din adîncul ființei tale ca dintr-o peșteră vastă copiii care-ai fost tot mai des te invocă. (din volumul „Sat de cimpie“)

Lui Mihai Ungheanu

Vraja ținea de mai multe zile; de cînd ținea și viscolul, cel mai puternic, dar și cel din urmă din anul ăla, o știau prea bine amîndoi, pentru că se aflau în martie.

— Unitatea și grava încremîntare a materiei, concentrarea frumuseții într-o singură picătură de aur...

— Ce vorbești tu acolo? întrebă Tudor, ridicîndu-se într-un cot pe pernă, și o cuprinse întreaga cu ochii; încă grea de somn, cu cărnurile pietroase, păru-l întunecat bătînd în albastru, cu pîntecele alb și lenes sub furoul negru ridicat mult deasupra pulpelor. Sultana era o minune supusă, o toleranță devastatoare, o imensă așteptare nemăslînd n mic din ce-a fost înaintea. Înțînse mină încet, proiectînd în lacom și-l mîngîiea sînil mîrosînd a poftă răpuse și alte creșcînd de nedormit. Dogorît de moliciunea mișcărilor ei, de el stimulate, de suspinul adînc și răsfățat (violenle răsărînd în topiri de miresme și încremînt o secundă, suspenzat într-o pierdere feticită; încremînt al viscolului, nu mai bătea mătînil la geam, dar se rupea timpul, nîngea cu buclă de timp sedus de noaptea desfăcîndu-se din trupul Sultanei, cu fulgi și fluturi de timp veniți să-și întinerească în odată învînturii, să-și dea lemne, în patul cu bălăi zurgăvite. Un gemău scurț, ca o țîșnire de gînd neatingînd rostirea. Viscolul tzi din nou cu umărul în perete. Lampa cu abajur pictat (siluete roșii se încau și învau în subțiriile de ape verzi) se leagăna, mișcînd un diamant rotund pe centrul lămpăuții. În țîna dintre două bufluturi fără viscolului, Sultana surise din nou, cu ochii închiși. Surisul trecu și-n palma lui Tudor, fiindcă simți că de la palmă se ametește și de la atingerea furoului negru, care nu era altceva decît respirația de noapte a trupului ei, o respirație, o respirație fluidă, năclăită, veșelă, o simțuoasă iubire a simțurilor. Vorbele spuse prin somn de Sultana, pînceu, uimindu-se, erau vorbele cu care își încremînta lechia în ziua cînd se cunoscușese... Mă vîntură. Bise împereșă și se lîni de hîmău. Desceolă. Sînterile țîtelor ei prîncoră să hîbîle sub deștele lui.

— Vîntură... Vîntură... Vîntură... Vîntură... O vîntură într-un golf de iasomie. Viscolul urla însoțindu-l spre luma tulie, prin vaduri în pantă revede, cu deseblît rîvnă.

— Tu sint lumina, mîntura. Sultana și-n ea lumina era atît de bogată încît făcea umbre. Lui Tudor, dol strop de vin amar l se lîlărează de buze. El ardeau și nu putea să-l scuture, țm vor zăburi buzele. Fără să-l mîslute pe de-a-ntr-unul. El ardeau sînterile, sînterile, înțînă, cereții, oasele, și vîntură, și distrugă cînen și nu se seca fulgerul o secundă.

— Cîna Sultanei lampa verde... „Nici măcar n-au stîns lampa nerușinații! Se cîtopenesc pe lumina. Unii, cîcă, o fac și cu martori. Cînd ajungi la trecătorile de urmă și-o mai faci deose. La vîntură, cînd se învîntură și ca altă dată. Și rachiu. Pînă la saji de cine stă în cumpănă trece-n rîndul cel și cîntă: aleluia! A fi năuc e treaba inimii; treaba minții e să nu bată și ea cîmpii în același timp cu inima, că atunci pînă nu-ai pe jumătate, și de ce să nu s-aleagă? Căci pre far' de legea menea, Tu, Tu, Doamne doar Tu știi adevărul, pe care-l arunci pe cîntar sau în balanță, ca să-l răstoarne baba Veturia într-un coș de raufe, peste două ghebe de zîndre, pe cînd vîntură, uriaș-n horo și gura ceasă și prunde arde o hulubă ruptă, o să ardă și roțile căruții, tot nu mai sint cal, iar Veta de la Vilcelele a vîndut, de Crăciun, suta de nucî cu douîncî de lei, s-a umplut de bani, am băut împreună rom în amălea și-n mîncat lepure și aluștia, cînd eram liniere, mîncam cocori, de droplie, curcani sălbatici, castane încoțite-n zahăr. Hei, bătrînețea e un măgar îmbrăcat în piatră, cînd ești bătrîn doar viscolul se mai boabează la trupul tău!

Drossilia (muscă betivă, așa o porecise Tudor Borca pe mama Sultanei, în noaptea cînd bătrîna se îmbătașe cumplit și căzuse de pe malul Dunării, rupîndu-și o mînă și un picior) stă în tindă, lingă vatră, pe un scănel cu trei picioare, țînd în mîinele adunate în poală un strugure sălățat, mîncat numai pe jumătate, și un ciocan de rachiu în care strecurase două boabe de pipor roșu. Fierbea grui și orez cu prune ca să-l facă pomana lui bărbat-su, care murise înecat în mîslînă. Imbrăcată în negru de sus pînă jos, întepense pe scănelul ei, scundă, vîlăguită, cu gura îngustă și veninoasă cu fata numai zbricțurii. În tindă, dacă nu în toată casa, mirosea a pine proaspătă, a viscol încoțîndu-se în gura hornului și a idee de lup culeasă de vîntul troianînd prin plînoșele cu pelin. Pe un taburet, la îndemîna Drossiliei, pe un fund de lemn, o scumbeie tăiată-n două subtili amestecate cu ceapă tocată și patru coltuce de pine pufoasă, miute-n ulei de mîslînă. Dînd rachiu de dușcă, bătrîna țîce și rămase cu gura căscată la încoana din peretele de la răsărit, pe care plutea un stol de țîndre și unii țîșne pe tîmălate din cadru, lîsînd înăuntru numai două picloare fragede și-un colț de aripă; unde era și cu ce se hrănea, s-a dus depărtări? Iar eu nu beau tutun? De la țîndre mi-a crescut mustața. Adevărul e că la bătrînețe toate se schimbă în fluturi cu corn și mîrosim a tîmăie. Eu alung tîmăia cu tutunul. Fumez pipă, dragii mei, și-mi pregătesc singură tutunul după rețeta pe care pictorul Miracovici i-dă-o sor-mi Caliopei la Brăila, cînd ea făcînd portretul. I-a dat și o brătară cu safire. Biata Caliopei! A dus o viață tulbură, iarbă mînoasă, iarbă de mîslînă, ca și iarba lui Aurel Porumb, care mi-a fost bărbat duș de ani. Un inginer constructor din Brăila mi-a trimis, de peste veac, o scrisoare găsită într-o sticlă îngropată în pămînt, cînd nu dărimăz magaziiile din port. Cîcă: noi, marinarii colțai ai Brăilei, la serbarea de Sînt Ilie 1933, am ales-o pe țica portului, Caliopei, regina balușii și din agoniștea noastră l-am cumpărat două băzi de caramela. Pe urmă am răsturnat pe oșii prăvăliile de pe chei ca să-l luăm rochie de bal pe care s-o imbrace așa cum imbracă ploaia trupul ei de sîrenă cînd ne-asteptă, toamna, să ne-nțorcem de pe Dunăre, la iernat. Am băut sticla asta cu sete, am scris bilețu, țica portului la parcuri, în creșcînt pe-a subțioară, l-am închiș în sticlă și-am înropat sticla la temelia docurilor. Cine-o dărima docurile vechi, ca să facă altele noi și-o găsi bilețu s-o pomenească-n rugăciuni pe Caliopei, de loc de comuna Ochinebun, întrucît ne-a fost țîndre dragă și l-am scos în lume pe nimeni-cul care, la primul tur al valului închinat reginei balului, a strigat: tăiască madam Săpun. Să fii veselă cu și noi!...

— La Caliopei, dragii mei, am înghitit cea mai fină băutură. Alexandru, l' ai spusă. Parcă înalță cu buzele unse cu scortisoară și înăuntru tu whiskey și lapte, două dește. Seara, ne-am dus la circ și-am fumat țigări răsucite din tutun Miracovici și cum, din pricina căldurii, cupola era deschisă, femeile-și soteau: pe-aici, prin vecini, făcîndu-se face deose. Cel mai bun tutun de pipă mi l-a dăruit Tudor Borca. Borkum Riff — Cherry Cavendish. Marcă germană după licență suedeză. În ziua cînd a venit s-o ceară pe Sultana. Eram în curte, într-o patruză de străchini pline cu miere pe care s-o ceară soarele. El purta barbă, o coreleță, mai degrabă. Intră și: „săru' mîna, doamnă învîntură, urec oarecîm de tren în formare mișună de obrăzlu meu. În schimb pe Tudor Borca îl sîruti și cînd e la masă și-n curte și la gîrî... Auziți, dragii mei, cum mai vîlește nucul din grădînă și arborele pavonia. Viscol cu gîstete grase. Aide nepotu-meu cu sălat poarta deschisă și viscolul năvîlește-n ograda cu două sînil gonind scortăz lîngă scortăz. Sultana nu si-a scos măcar brățărele de argint pe care le poartă la glesnă. Aseară am văzut-o lînd pe furis punga cu cimbru, să-și frece țîtele cu smocuri de cimbru, să-l ametească pe bărbat-su!...

— Deodată, vorbele l se deschisă singure pe buzele supte: — Trece viscolul, ziditorul. N-au voie ăla din Ardeal să se laude cu termile lor doimoale. Noi avem ierni de vînt în brațe fata... Cîteodată și soacra (Tara) în noaptea de cînd se desbrățează cine vrea cu cine poate, umbliă zăntic un cal alb, înconjurat de patru lupi albi,

FANUS NEAGU

Betia frandăfuzului

Iar deasupra lui dau roată patru uli albi. Calul aleargă cu gîtul tăiat și din el curge numai singe alb; cînd singele se va înnegrî, lupii se vor năpusti asupra lui, ulii îl vor sorbi ochii... Hei, dar la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, cîni albi s-au dus dracului cu toții. La omida cît țigara să nu mergi c-un pui de prun...

— Auzi, îl clătîna Sultana pe Tudor, dîncolo, mama-și spune singură povești. Spune-mi și tu una.

— Pot să-ți spun, zise Tudor, una, două, trei patru... Cîte vrei.

— Frumose?

— Care mai de care.

— Spune-mi una, două, trei dar toate despre dragostele tale.

— Le supăți?

— Le ador.

— Sint crude.

— Sint minunate.

— Un izvor, în malul Călmățuțului, mic, pitic, prizărit, nenorocit...

— Nu e rău să-ți izvor îl întrerupe Sultana, dar chiar să te vești în Călmățuț! Nu mi-ar place. Poate, fiindcă sint de la Dunăre.

— Dar țîșnea chiar din coasta unei vil.

— Așa mai merge, conveni Sultana.

Caracterul cîmpiei, mai bine-zis lîmlie ei sint, acolo, uruze, leșind din cimpia Buzăuului, ca să pătrundă în cimpia Brăilei și să se azvîrle în Dunăre. Călmățuțul face un cot larg, bîntuit de nisipuri. Din via l-ade Tudor Borca, plantată pe o țersă rotundă, la jumătatea malului, se deslăseau prin aerul vechi, plin de fum de țîțic, cele patru vaduri prin care se năpusteau flăcăii la jefuit turmele de marfă, după război. Seful lor fusese comandant de tun la regimentul l artileriei ortodoxă din Timșoara.

(În tindă, Drossilia cînta lăăit: Doamne, și nesilit de nimeni, calul nu la în seamă strada aia din Elveția prin care fug eu spre o gară unde asteptă acceleratul pentru Austria și sint trist că niciodată n-am ajuns pînă-n capătul străzii, n-am avut bani și nici în Moscova n-am intrat, am rămas unde, într-un cîrcing de mesteceni, sărac, fără slujbă și așteptat pe peronul unui palat uriaș plin de oameni cu căciuli de astrahan cu urape, care mă invită să merg cu el la culca ciupercl răsărite pe o zăpadă neoprihănită. Fata lui Zăpadă Ion Tureanu, Zăpadă Anca era în via...

— Halucina! din pricina căldurii.

— În via intrase Anca Zăpadă, îmbrăcată mireasă. Se oprise la al treilea butuc de mine și mîncă strugari negri. Scăpase o boabă pe voal și voalul se pătase.

— Ce nebunie o fi în nunta aia! îl zic. Te caută mirele, stoinic!

— Nu-mi pasă.

— Intoațce-te!

— Unde? În lumea bucuriei? Ce fapțură de băiat mai ești și tu!

— Ești numai oase gînditoare. Am venit la tine ca să dau foc neamului Tureanu.

— Ti-am fost învîntător.

— Și-i fuseseam, două luni, o suplinire.

— Tin bine mînta scrisoarea pe care tata țî-a trimis-o prin mine, zice Anca Zăpadă. Am citi-o pe drum și-am lipit picul la loc. Tov. Borca, Tatăl elevul Zăpadă Anca era necazuri din partea mamei-si care e vagabondă, avînd discutiți familiare am pierdut serviciul bune la care puteam să am 2-3 mașini mici, dar fînd după cum v-am spus mai înainte a făcut în așa fel că ma băgat și la pușcări, am făcut 4 luni în 1973-74 și 2 luni în 1975 și imediat după 6 ore de la liberare fără să o văd pe soția mea iarăși ma dus la mîlîie și mia dat 4 luni, a fost dată de 5 ori afară de presedintele de judecată săși retragă plîngerea iar dînsa nu a binevoit și acum să vă spun diagnosticul dînsel. Episod depresiv reactiv cu tentativă de sinucidere pe fond distimic biliar debilitate fizică mîslînă, o tensiune și, ulcer duodenal compensat, epilepsie în afar de aceasta e o beivă, ceva extraordinar, bea, vă rog să-mi scuzați expresia pîca face pipi pe ea, am martori pe vecina Luxita, Aurora Motorca.

— Avem multe de discutat

Cu zăpăturii Zăpadă Ion Tureanu P.S.

E țîrfa țîrfelor a scîrbit și ma băgat la pușcări și a avut treabă cu mulți indivizi din Brăila după cum urmează:

Morcinlea Scuzi-scuzi Iocu Dex Matei Goșu Staffe Petrică Decavatu

— Intoațce-te la nuntă. Cît nu e prea țîrziu.

— Ca să fii mireasa cu aur sub tălpi? E rochia soru-mi, care a fost mireasă anul trecut.

Am scos-o din ladă și m-am îmbrăcat cu ea, aici, sub mal. Am vînt numai să nu jucăm, să ne fure jocul pe-amîndoi. Uită-te ce nepăsare e-n cîmpie, aze...

— Trebuia s-o ascuți atent, zise Sultana, venise la tine cu cap de rege și picloare de împărat. Iar tu ai luat-o ca pe-o cățea-n lămpart.

Căteia bătrînă era cimpia aia de deasupra Călmățuțului. Se nimerise, poate, o zi blestemată. Mohor nu coama-nscăpată, pir gros, cit oasele de gîlnă, păducel obosiți de lumînării repetate, zare nechemînd pe nimeni. În usa colobei de lingă zarzăr, într-o cuscă, se zbateau, fisticii, dol porumbel unși cu catran de către un copil prost. Mai era și-o cameră de bicicletă sistată cu briteșgul, un felinar de care atîrna o țigvă. Anca Zăpadă, între două tufe de crăciunele scurătate (astea înfloresc numai în martie), țîndă și prea crudă în rochia de mireasă, parcă țînea în spate moara de vînt de gorgan sau troita cu scoperis de țîncea din răspîntie, sub care se tесеa un nor de țîcere viorie.

— Crezi că mi-e scris să fii mireasă sub cedrii Libanului? întrebă Anca Zăpadă.

— Au fost tăiați și arși în locomotivele Simion Orient Expressului, îl plînsu Sultana.

— Urăsc neamul Tureanu Zăpadă, a zis din nou Anca. Toți și-au luat neveste, despărțîndu-le de bărbaiți lor dîntii și cu toții le-azvîrlit apoi pe drumuri. De țeri, la noi în casă o mare zălăfuit. Surorile mele și-au schimbat între bărbaiți.

— Definitiv?

— Da. Și beau și mîncînc, fericit! Trebuia să fi vrut să-nțîzi cu mine jocul uitării.

Smulse rochia de mireasă, o zvîrlit mototol peste un peșene vărgat pus într-un cărucior cu două roți și plecă strîgînd:

— Oameni vechi și fructe coflește...

— Eu, în urmă, am început să-mi rod grumajii în jocul de frînchie. Pierdusem boarea chemării la desfătare. Boare scurtă, lălele, zambile... Anca Zăpadă se depărta trufășă în urma străgîntului ei, ca un pîrîu în urma frunzei pe care-o urmește, rostogolînd-o sub respirația lui rece.

— Ar fi trebuit, spuse Sultana, s-o țeli în brațe și să mușcați din piinea oacheșă a bine-lui. I-ai pingărit feței clipa onoarei, care nu se mai repetă, clipa cînd țeli hotărîrea să fii femeie.

— Numal salivă-mi era dulce în gură.

Întoia în ea melodiele fructelor și ale distanțelor incilicite din cîmpia care căzuse în greșeala de-a se vrea, un ceas, două, lenesă, urită, ursuză. Acum se înviora, își aducea mînlăie acasă, țerburile în vînt, păsările în țerburii, cerul în priviri. Fusese, un ceas două, pîrtîntoare, cîmpia, nu cu ea însăși, ci cu dusmani ei. Se pare că era jocul de pe urmă al nădufului din pelin, clipa lui flegmatică, lipsită de extaz. Oricum, venea luna august cînd cimpia de deasupra Călmățuțului, nepus de largă, pierzîndu-și echilibrul, devine îmbrătătoare...

— Strîmb trebuie să te mai așmîi, tu, aici, între ape, Tudore...

— Nu, de ce? se împotrivi el, blind. Uneori,

da, poate, nu-mi e prea la îndemînă, dar te am pe tine.

— Povestea pe care mi-ai spus-o n-a fost în favoarea ta.

— Intîmplările se petrec singure. Ce credea? — Și nici în favoarea Anei, insistă Sultana. Spune-mi o poveste care să fie în favoarea ta...

— Viscolul dă semne de descreștere, zise Tudor.

— Tata spunea că viscolul din martie nu-l bun de prăsilă. Iulai, iulai, ia, ia, zicea el că strîgă viscolul din martie, făcînd-o pe flăcăul, dar n-are putere să se mai boabeze pe gamul caselor trei nopți în sir.

— Intr-adevăr, dedesubtul vîntului, pămîntul dintre bălți încerca o răzvrătire pe care Sultana o prîndea în scoica urechii ca o promisiune. Din buza țipei cuprinse încă de la sfîrșitul lui februarie de inocență învierii lînceu în toanele vîntului o presimțire tulburătoare și o umbră încercîntată de doruri. Nările Sultanei, tremurînd pătîmas, adulmecau pînă și un iz amar de conijă de salcie.

— Cînd eram mică, în nopțile în care erivlăt lăsa loc austriului, mă trezeam din somn și mă juram să-mi țes o mantilă din gîndăcel. Dar la ziua utam.

— Sprînjînd pamele pe umerii lui Tudor, Sultana sărî pe podele și, umblînd la șalterul țipei, nuse în înșăcare, scoțînd-o dîintr-o amorțeață fermecată, o lustră în formă de roată, împodobită cu puișori de gîlnă din puț aururoșcat, toți cu clopoțel la git; roata prinsă să se învîrtească încet, zgîlțită de impulsuri nesigure, molate și cocoseși articulat un cîntec subțîr. Odată cu soala dogorînd și cu pîntecele de bambac brodate cu trandafiri într-o bogată deschidere, se umplu de pale de lumină albastră și verde, de cîntecul ăla adunînd cîrmele de curcubeu, împlîniri evazive, risipiri.

— Vreau o poveste cu care să domnesc peste tine.

— Lung, cloșoșn, cu țîmpele înguste, nasul un pic corolat și buzele groase, Tudor o privea înesvelit.

— O să-ți zic o poveste asezată pe oasele toamnei.

Sultana urcă iar în pat, la perete. Vîrîtă doar pe jumătate sub pînapmă, îl mîngîia cu stînga pleptul pîros. El țînea ochii închiși, sorbind cu nesăț miresma de cimbru a sînilor ei și se căznea s-o intruchipeze în gîndurile lui, mică, oacheșă, atîrnată de drăguț geamul. În care zăruia, austrul, gren de lună de pîvestiri lenevoase, de băltă, măcriș, caprifol înmugurit, înfiorată de necunoscut și cu umeri fragezi acoperiți de-o mantilă țesută din cărbășuri.

— Era o toamnă subredă, zilele încercau mîzgălel în plîră, în săcîm în nori, în lut, dar nu leșeau decît lucruri de ceară.

— Mă cunosuseși pe mine?

— Te cunosusem, dar nu erai a mea.

(În tindă, înțolînt-n mărgăritarele rachiuului, Drossilia își injura cînerile cu voce țera: — Îngerași curmîni, pe pămînt e frumos și numai în icoanele unde Dumnezeu doarme pe jos, avînd drept căpătîi soarele. Pre cînd oamenii înoată-n rotoacele de fum, sub o zălbă de stea, Iaca, lui Tudor Borca-l e dor de-o altă femeie frumoasă, îmbrăcată-n alb, care să-l mîngîie pe frunte și să-l dăreze cu mîină, dar să fie surdmută. Îl știu eu bine, se giugulește cu Sultana, dar gîndul lui, tot la bucatăreasa de la cantina studentească — își vîra bîltul între țîțele ei și cînoștea încă din zori menialu zilei.)

— Se încheia septembrie, venise octombrie, continuă Tudor Borca, eram profesor, în primul an...

— Eu eram în clasa a zecea. Făcusem jurămînt, toate țetele, să ne uităm fix în ochii tăi. Brunet și cu ochii albaștri. Pe profesorul de fizică îl întîmîdam, biblică.

— La începutul toamnei, în mine scîntelăză singurătate. Mă caută, de nu știu unde, dureri necunoscute, inima-mi vîzează trist. Impulsiv în restul timpului, toamna sint colindat de cucl învînturii. Mă năpădese un fel de însușire deprîntantă: să merg, să nu mă mai opresc și să nu găsesc nimic. Fără să vreau, cobor în copilărie, așemîni vîntului întors din fermentate. Și trebuie atunci să fiu la Slobozia-Veche, în ograda bucîlînd dinșpre mamă. Acolo mi-am petrecut copilăria. Ce e după tine, copilărie?

— Copilărie? Vă, ceea ce nu-m-a, poate uita.

— Pentru mine e preludiu somnului.

— Cînd tata mă ducea la Brăila, zise Sultana, mergeam, de fiecare dată, și în gară. Fumeam monede pe calea ferată, și trenul le țîrcea și venii mei, cei trei frați Uleia, le țîrcea pe potcavetele calilor. Știi cum mă răspîlă-teau?

— Te îndopau cu stîncă umplută cu mierlă. Sint singurii din toată baia Brăilei care ețiu să facă mîncarea asta.

— N-ai să ghicești. În tunie, pe căldurile mari, mîncam, în anumite serii, peste săruri și după miezul nopții ne sculam să lîngem roua de pe țerburii. Mie-mi dădeau bucată din grădînă cu iarba cea mai bogată.

— În tunie, la Slobozia, intram în gîrlă, dimineața și nu mai țeseam decît seara. Înainte de-a mă cufunda, împungeam apa cu destul, duceam destul ud la țîmplă și roteam încordat, c-o voluptate păcătoasă: lalomita curge prin hucașgari spre Marea, curge-n plelea goală, țîrta.

— Singurătatea... Cimpia are darul asta de-a te goli de gânduri.

— El, așa, că nu eram singur. Cind m-am trezit din surusul visării, am descoperit că pe gorgan mă era și o femeie. Trei de ani, olandă, ovalul feței alungit, doi ochi albaștri, arii, imobili, mistici, nasul drept, nările triangulare; iusta și bluză de drep, decolorate de vechime.

— Înaltă?

— Aproape cât mine.

— A-avea cum să se citească, se împovăra de... și nu mai era sigură decât... se vede, nu mai era sigură decât... descoperim-o auzind pe deunăci cu o... auzi, Tudor scula un zimbou marat. Nu s-așezase cind urcase și se lăsa cu timp sezușe, lucra, în apoplexia lui, se deasupra turmei pierzinoase spre Dobrogea planau în izolări primejdioase ulii.

— Ieri au atacat, zise femeia. Clobanii au ucis doi sau trei cu ghioagele.

— Tudor nu i-a răspuns. În largul imens al cimpiei fiind, se simțeau totuși ca într-o oada cu mobila prost plasată, dar purtând în intimitatea ei daruri de Craciun.

— Cine-a făcut primul pas? se precipită Sultana. Ah, proastă mai sînt! Tu! Fara să te dezmeucești, te-ai repezit și-ai strivit-o în brațe, bicuț de poftă și ca să vorbim prețios, nu te tocați tu de la catedră, într-un minut v-ai pomenit expulzată din expresia bunului simț. Pervertităte fără tranziție. Vreau să știu cum v-ați despărțit după ce-ați făcut dragoste.

— Pe gorgan se trezise vîntul de seară, iarba galbenă mirosea a iod. O tufă de alior guiera răscuit. Cu privirea plecată, ca și cum ar fi vrut să afle cită vreme-i trebuie vîntului amărui să rostogolească pe pămînt firtele de coilie încurcate pe pantofii lui Tudor Borca, femeia întreba:

— Ești din Sibozia?

— Din București, minții ei.

— Mulțumesc lui Dumnezeu, sînt cu totul din altă parte.

— De unde?

— Cu totul din altă parte. Acum, te rog coboară pe coasta aia a gorganului și nu te uita înapoi.

— Alina tot? întrebă Sultana, neincrezătoare.

— Aiti.

— Nu, se înverșună ea, sînt convinsă c-a mai fost ceva; a mai fost; și vreau să aflu ce-a mai fost.

El cred că dorm, dragilor Ingerași doleanți. Moște Drossilia, zic ei, umfla-o-ar dracu, beba rebegită! Nu doarme, mă, tumează tutun bun și bea rachiu și-o să faci urit, o să faci urit, zău așa, dacă-mi mai spune cineva babă rebegită. Cei trei băieți Uleia, feciorii lui frate-miu, care stau în casa a doua din curtea noastră, că n-am vrut să ne despărțim prin gard, nu-mi zic altfel decît tanti Veturia, în schimb giner-meu ar fi-n stare să mă mănînce ca pe-o suviță de slănină tăiată mărunt cu briceagul și presărată cu boia de ardei. Băieții Uleia (ăi mai deștept e Guna-crăcănau) au vindut, ieri, primăriei biroul din lemn de lămi scos de pe șlepurile pe care le-a izbit furtuna de malul Dunării, astă toamnă. Cîrpiți-mă, băieți, și pe mine cu niscaiva arginți, că doar eu v-am sculat din somn, la miezul nopții, ca să vă spun că e rost de învîntare. Ai răbdare, băieți, Guna, cînd o-o deschide navigația pe Dunăre, mergem și-l cheitum pe tot în circumiile din portul Brăilei, unde-a dormit tanti Caliopt. Acolo-i numai cîntec și veselie nerușinată. O dată m-am dus și eu cu Caliopt la Ocaua cu buza groasă. Măcută! Doamna de vin se bea în taverna aia! Stors numai din pulpă de strugure aurii. Dup-al dollea pahar, Caliopt s-a pornit să cînte:

Plec să-mi cumpăr pălărie,
Pă-lărie, pălărie,
Iar doi marinaru s-au dusu-se pe după gît și tropînd pe rogojinele de trestie roșie, li răspundeau:

Căci mă
Ibidajidonga,
Iogo, Iogo, Iogodesc...

Băieții Uleia bat în partea lui Caliopt. Mai ales Guna. Pe toamnă a furat un minz din cimpie, nu ca să-l crească, ci să-l taie. Veniseră niște țărani din Dobrogea la țigăncile din marginea aliată a satului și le-a vindut carnea. Băieții Uleia joacă pe gramezi de bani, fac prapăd în toate nopțile de iarnă. Alaltăieri seara, cînd Tudor Borca repeta, la școală, cu echipa de teatru de amatori, Guna, care venise la noi c-un cluc de mere domnești, să le băgăm la cuptor, a plesnit-o pe Sultana cu palma peste buci: să n-ajungă pînă-n primăvară dacă fundul asta nu-i eel mai pietros și mai bun de pernă de pe tot malul Dunării. „Du-te, mă, dracului, Guna, că mă-nvinețesc și mă smințește bărbatu-meu în bătaie. El nici c-o floare nu m-atinge, ca să mă păstrez cu toată carnea bălănd și tu dai în mine netrebnice!” Auzi Sultano, răspunde Guna, eu nu trebuia să-ți fiu văr. Nu trebuia deloc... Cred că Guna o cunoaște pe Sultana mai bine decît se cunoaște ea însăși.

Drossilia se ridică bițind, căscă ușa spre curte și strigă acelu:

— Hei, frații Uleia, veniți încoace cu titrezul ăla să-l invităm oleacă. Hai, trap, că și paralele mele merg!

— Dacă au auzit-o, li zise Tudor Borca Sultanel, or să vină numai decît. Și-or să intre și peste noi. Scara-te și pune ceva pe tine.

Sultana coborî în mijlocul odăii și culesse de pe scaun capotul argintiu, imprimat cu crizanteme japoneze galbene. Nu-l îmbracă, li ținea întins în brațele larg desfăcute, parcă ascultind un hipat în viscol. Prin țesătura finului negru, stîns lipit de solduri, se arăta undă unul flor. Stînd neclintit în lumina palidă a roții cu pui și clopotei clinchetind, Sultana părea un trunchi magic pe care vara li uitase în desimea ierții. Brusce se clintii și se porni să schițeze pași de dans în ritmul burburii în care se lăsa visită de Tudor Borca în golfuri de lasomie. „Sînt tînăr, scapărău privirile ei, nu mă sperii de timp, sint fagure dulce, dacă vreau, pot să mă înconjur de numele meu, ca de renumele lui Dumnezeu, și să trec Dunărea de cinci ori pe zi, fără să știu să inot!”

Cu voce tare:

— Era mai frumoasă ca mine tîrfa de pe gorgan?

— Cum poți s-o denigrezi fără s-o cunoști!?

— Doar trei țărani nu pot să le fac din toată inima: să muncesc la șosele, să culeg prune pentru alții și să mă supăr pe stuful din baltă că s-apleacă încotro-l bate vîntul. Încolo pot orice. (O nuanță primejdioasă-l pătrunse-n glas). Tata, bădăca foc nesutul cînd se supăra. Pe-un taur care m-a speriat pe uliță l-a izbit cu pumnul între coarne și l-a pus în genunchi, cu nările sîngerind. După aia, de cite ori se-nilneau, taurul plîngea de frică. A fost cel mai puternic om din bălțile astea, Aurel Porumb. Ridica în dinți o masă douășpe persoană, iar cînd s-a-nușă să cite Creola ochii-ți ard ca flacăra, stingea lampa.

— A doborât taurul ăla fiindcă purta plăc de plumb ascunse-n manșete. De aia era el tare și mare.

Drossilia crăpase ușa pe nesimțite.

— Mama, zise Sultana, cu gingășie ironică, tare mai ești tu bețiv!

Drossilia receptivă nuanța de lubre, pentru că răspunde plină de căintă:

— De, mamă, tu semeni cu talcă-tu. El, vezi, nu se-nbăta des, dar avea alte alea.

— Care alte alea? Mai pe gleau.

— Mă-njura, mă-mpingea, purta cisme cu pinteni montați în argint și cînd se ducea la Zaplazu, trecea prin mlaștină, n-avea răbdare s-o ocolească.

— Ce căuta la Zaplazu?

— Se ducea s-o dezzerde pe Iordana, care mi-a fost colegă de școală normală și scrie cu mina stîngă. Iordana are o casă mică, în camere atrînat tot timpul miros de crengi de merisor. Tat-tu s-a dus întii ca să-l altoiască niște pomi, după aia ca să mănînce pere vîrălice, Iordana are un păr uriaș, ăsta clapele becului deschise, noaptea, peretele coapte cădeau în hrubă și ei le mincau brumate. Iordana avea un pat cu picioroare de aramă, iar pe perete, la căpătii, vesele tot de aramă.

„Ce împletitură de himere într-o noapte cu viscol!” gîndi Tudor Borca.

— Sultana!

— Cînd eram mică, tata m-a dus și pe mine la Zaplazu. Era toamna, frunze galbene, soarele se scurgea și iar s-arată din ape, ca o căpătii de flăcău alond scaldîndu-se în vin roșu.

— Oh, nu trebuia să mă-o spu! Nu merita lucrul ăsta. Injură ziua aia, o indemnă. Injur-o, cu toate punctuțiile care se cuvîin injurărilor cele mai scîrboase. Drossilia tremura cuprinsă de o neliniște verde, nervoasă, rîcînd în cerul fix, chemînd din timp spasmele răzburării.

Era plină de capcane, cutra aia. Citeodată, iarna, plăea o sanie c-un cal s-o treaca-n sus și-n jos prin dreptul casei noastre. Aurel Porumb zicea: trece Iordana pe zăpezi creole. Fiecare muiere are cheia ei cu care dă drumul la izvoare neașteptate — cheie de pelin, nisip sau miere. Ea scornise cheia de zăpadă. Iar... aia u porumbel roșu pe care-l arunca peste mlaștină cu biete. Avea casa plină cu fotografii de-a-le lui Aurel și se jurase să-l facă un băiat. „Dă-mi auzt asta, cînd mi-a spus nevastă eului silvic că Iordana scrisese cu pensula sub fotografiile tot felul de aiureli: li gă tîre mă simt ca u minz tăvălindu-se-n iarbă... n-ai vava la cea mai fierbinte și solvabilă cu toate fructele... sint ondulozitatea viscolului... am zis: li fac eu un băiat sau, dacă nu vrea, li omor.”

— Minții, spuse Sultana.

— Nu, de ce? I-am dat să bea burulana dragostei, mai tare decît orice otravă, dintr-un greiere de argint pe care mi-l dărușe-n ziua nunții noastre. Era în aprilie, ploua, el țesea cu... la rațe, seara, le pindea ascuns într-un butoi. Gustă asta, i-am spus să nu-ți fie frig, și i-am dat o biătură pentru întărit bărbății, dar n-a venit la mine, să-i fac un băiat, a luat-o prin mlaștină spre Iordana și mlaștinile l-au înghitit — cum să te avînti pe întinderea lor, în aprilie?!

— Pauză, mamă, pauză, scinci Sultana. În-torcare te la rachiu!

— Moartea, pe îndrăgostiiți, li învîlăuie cu zine frumoase, ce știu tu!

— Mamă, n-ai deloc simțul măsurii.

— Dumnezeu n-are simțul măsurii, fiindcă amestecă un prost cu o deșteaptă și-l face vrăzite pe-aminții — și țestă cînd o oțipă mai înainte de-a-l da fiică-sa brînci pe usă.

— Vreau pînă la sfîrșit povestea fetei de pe gorgan. Simt că nu s-a terminat totul acolo.

— Drumul prin mlaștină? rise Tudor Borca. Hai să le trecem — și înfundă piciorul în nămol.

(Dincolo, Drossilia reluase monologul în fața ingerilor: Ingeri precacurati, avem un nuc urias ce care sprîmîm salcîmii țării, drî gîi, dupăși se carăușă, scunduri grămizi de mărșăni, săltaieri cînd a pornit viscolul asta de pe urma, Tudor și Guna-crăcănau s-au suit în... și-au stat acolo pînă l-a troienit zăpada. Credeți voi că voiaș să transmită femeilor lor unete duritatea jerrîi, iubirea, nesfîrșitul viscolului? Nu, pruncior fericiți, Guna o vindea pe Sultana: „pe crăcile astea ședea Sultana cu iubitul ei Mihnea Bărbulescu atunci cînd ai venit s-o ceri de nevastă; se sărutau, ea ținea o frunză pe buze, iod verde, iod vînat, și el l-o căuta tot cu buzele și rideau de tine, prostule!”).

— Spune mai departe, porunci Sultana și Tudor rise, sorbindu-i privirea, încindu-se în ochii ei, în Orient, continua Sultana, cel mai mare omagiu pe care ți-l face satulul — și eu sint Sultana, auzi? Iar tu ești robul — e să ți se uite drept în ochi cînd îți vorbește, ca-l drumu!

— Te-am cerut de nevastă, în septembrie, și ne-am cununat primăvara. Lună de miere am petrecut-o în București, la hotel Muntenia. Un se de pierdere minună, hotelul ăsta. Pe pe-ete, deasupra patului, untrandafir de lemn sculptat, înrandafirii de lemn nu înșeală așteptur-e. El șoptesc, șoptea pădurii, că cine are de-a face cu femei frumoase trebuie să se aștepte și la ponoase, într-o dimineață dorm-n-am furigat din oada și m-am dus în Cismigiu, stăpînit de gîndul că tuțele de ploaie de aur au înflorit și că la poala lor au scos capul brîndușele și ghiociei. Era în martie, dar nu o martie ca ăsta, nu, nu l — mugurii cașilor întîmpinau malțos pinzele austrului. Mi-ar fi plăcut să fi în continuare elev și eu să-ți predau versuri simboliste. M-am oprit la izvorul lui Eminescu, unde aerul e într-o clipă violet umbros și în clipa următoare palid lilachiu. Sufia un vînt uscat. Mica seceță de primăvară. Mai visa acolo un domn. Pantalonii gri deschis, sacou bleumarin, pantofi împletiiți. Rîspise pe alei cenușă unui prieten.

— Mi-a lăsat cu jurămint, zise, să-pomenesc în fata a șapte oameni necunoscuți — ești al patrulea — și pe urmă să-l pui definitiv. Pe nițele astea, mi-a zis să vă spun, pluteșe-n rizipul cenușă unui inginer căruia-i plăceau orezurile cu lapte și pateul de foș-gras care-a prevăzut multe evenimente și n-a putut să împiedice niciunul... Vezi, domnule sau tovarășe, în ce constă viața? Un gînd, un cuvînt, și o nesfîrșită despărțire. Poți să rizi de mine.

— Era plină de capcane, cutra aia. Citeodată, iarna, plăea o sanie c-un cal s-o treaca-n sus și-n jos prin dreptul casei noastre. Aurel Porumb zicea: trece Iordana pe zăpezi creole. Fiecare muiere are cheia ei cu care dă drumul la izvoare neașteptate — cheie de pelin, nisip sau miere. Ea scornise cheia de zăpadă. Iar... aia u porumbel roșu pe care-l arunca peste mlaștină cu biete. Avea casa plină cu fotografii de-a-le lui Aurel și se jurase să-l facă un băiat. „Dă-mi auzt asta, cînd mi-a spus nevastă eului silvic că Iordana scrisese cu pensula sub fotografiile tot felul de aiureli: li gă tîre mă simt ca u minz tăvălindu-se-n iarbă... n-ai vava la cea mai fierbinte și solvabilă cu toate fructele... sint ondulozitatea viscolului... am zis: li fac eu un băiat sau, dacă nu vrea, li omor.”

— Minții, spuse Sultana.

— Nu, de ce? I-am dat să bea burulana dragostei, mai tare decît orice otravă, dintr-un greiere de argint pe care mi-l dărușe-n ziua nunții noastre. Era în aprilie, ploua, el țesea cu... la rațe, seara, le pindea ascuns într-un butoi. Gustă asta, i-am spus să nu-ți fie frig, și i-am dat o biătură pentru întărit bărbății, dar n-a venit la mine, să-i fac un băiat, a luat-o prin mlaștină spre Iordana și mlaștinile l-au înghitit — cum să te avînti pe întinderea lor, în aprilie?!

— Pauză, mamă, pauză, scinci Sultana. În-torcare te la rachiu!

— Moartea, pe îndrăgostiiți, li învîlăuie cu zine frumoase, ce știu tu!

— Mamă, n-ai deloc simțul măsurii.

— Dumnezeu n-are simțul măsurii, fiindcă amestecă un prost cu o deșteaptă și-l face vrăzite pe-aminții — și țestă cînd o oțipă mai înainte de-a-l da fiică-sa brînci pe usă.

— Vreau pînă la sfîrșit povestea fetei de pe gorgan. Simt că nu s-a terminat totul acolo.

— Drumul prin mlaștină? rise Tudor Borca. Hai să le trecem — și înfundă piciorul în nămol.

(Dincolo, Drossilia reluase monologul în fața ingerilor: Ingeri precacurati, avem un nuc urias ce care sprîmîm salcîmii țării, drî gîi, dupăși se carăușă, scunduri grămizi de mărșăni, săltaieri cînd a pornit viscolul asta de pe urma, Tudor și Guna-crăcănau s-au suit în... și-au stat acolo pînă l-a troienit zăpada. Credeți voi că voiaș să transmită femeilor lor unete duritatea jerrîi, iubirea, nesfîrșitul viscolului? Nu, pruncior fericiți, Guna o vindea pe Sultana: „pe crăcile astea ședea Sultana cu iubitul ei Mihnea Bărbulescu atunci cînd ai venit s-o ceri de nevastă; se sărutau, ea ținea o frunză pe buze, iod verde, iod vînat, și el l-o căuta tot cu buzele și rideau de tine, prostule!”).

— Spune mai departe, porunci Sultana și Tudor rise, sorbindu-i privirea, încindu-se în ochii ei, în Orient, continua Sultana, cel mai mare omagiu pe care ți-l face satulul — și eu sint Sultana, auzi? Iar tu ești robul — e să ți se uite drept în ochi cînd îți vorbește, ca-l drumu!

— Te-am cerut de nevastă, în septembrie, și ne-am cununat primăvara. Lună de miere am petrecut-o în București, la hotel Muntenia. Un se de pierdere minună, hotelul ăsta. Pe pe-ete, deasupra patului, untrandafir de lemn sculptat, înrandafirii de lemn nu înșeală așteptur-e. El șoptesc, șoptea pădurii, că cine are de-a face cu femei frumoase trebuie să se aștepte și la ponoase, într-o dimineață dorm-n-am furigat din oada și m-am dus în Cismigiu, stăpînit de gîndul că tuțele de ploaie de aur au înflorit și că la poala lor au scos capul brîndușele și ghiociei. Era în martie, dar nu o martie ca ăsta, nu, nu l — mugurii cașilor întîmpinau malțos pinzele austrului. Mi-ar fi plăcut să fi în continuare elev și eu să-ți predau versuri simboliste. M-am oprit la izvorul lui Eminescu, unde aerul e într-o clipă violet umbros și în clipa următoare palid lilachiu. Sufia un vînt uscat. Mica seceță de primăvară. Mai visa acolo un domn. Pantalonii gri deschis, sacou bleumarin, pantofi împletiiți. Rîspise pe alei cenușă unui prieten.

— Mi-a lăsat cu jurămint, zise, să-pomenesc în fata a șapte oameni necunoscuți — ești al patrulea — și pe urmă să-l pui definitiv. Pe nițele astea, mi-a zis să vă spun, pluteșe-n rizipul cenușă unui inginer căruia-i plăceau orezurile cu lapte și pateul de foș-gras care-a prevăzut multe evenimente și n-a putut să împiedice niciunul... Vezi, domnule sau tovarășe, în ce constă viața? Un gînd, un cuvînt, și o nesfîrșită despărțire. Poți să rizi de mine.

— Era plină de capcane, cutra aia. Citeodată, iarna, plăea o sanie c-un cal s-o treaca-n sus și-n jos prin dreptul casei noastre. Aurel Porumb zicea: trece Iordana pe zăpezi creole. Fiecare muiere are cheia ei cu care dă drumul la izvoare neașteptate — cheie de pelin, nisip sau miere. Ea scornise cheia de zăpadă. Iar... aia u porumbel roșu pe care-l arunca peste mlaștină cu biete. Avea casa plină cu fotografii de-a-le lui Aurel și se jurase să-l facă un băiat. „Dă-mi auzt asta, cînd mi-a spus nevastă eului silvic că Iordana scrisese cu pensula sub fotografiile tot felul de aiureli: li gă tîre mă simt ca u minz tăvălindu-se-n iarbă... n-ai vava la cea mai fierbinte și solvabilă cu toate fructele... sint ondulozitatea viscolului... am zis: li fac eu un băiat sau, dacă nu vrea, li omor.”

— Minții, spuse Sultana.

— Nu, de ce? I-am dat să bea burulana dragostei, mai tare decît orice otravă, dintr-un greiere de argint pe care mi-l dărușe-n ziua nunții noastre. Era în aprilie, ploua, el țesea cu... la rațe, seara, le pindea ascuns într-un butoi. Gustă asta, i-am spus să nu-ți fie frig, și i-am dat o biătură pentru întărit bărbății, dar n-a venit la mine, să-i fac un băiat, a luat-o prin mlaștină spre Iordana și mlaștinile l-au înghitit — cum să te avînti pe întinderea lor, în aprilie?!

— Pauză, mamă, pauză, scinci Sultana. În-torcare te la rachiu!

— Moartea, pe îndrăgostiiți, li învîlăuie cu zine frumoase, ce știu tu!

— Mamă, n-ai deloc simțul măsurii.

— Dumnezeu n-are simțul măsurii, fiindcă amestecă un prost cu o deșteaptă și-l face vrăzite pe-aminții — și țestă cînd o oțipă mai înainte de-a-l da fiică-sa brînci pe usă.

— Vreau pînă la sfîrșit povestea fetei de pe gorgan. Simt că nu s-a terminat totul acolo.

— Drumul prin mlaștină? rise Tudor Borca. Hai să le trecem — și înfundă piciorul în nămol.

(Dincolo, Drossilia reluase monologul în fața ingerilor: Ingeri precacurati, avem un nuc urias ce care sprîmîm salcîmii țării, drî gîi, dupăși se carăușă, scunduri grămizi de mărșăni, săltaieri cînd a pornit viscolul asta de pe urma, Tudor și Guna-crăcănau s-au suit în... și-au stat acolo pînă l-a troienit zăpada. Credeți voi că voiaș să transmită femeilor lor unete duritatea jerrîi, iubirea, nesfîrșitul viscolului? Nu, pruncior fericiți, Guna o vindea pe Sultana: „pe crăcile astea ședea Sultana cu iubitul ei Mihnea Bărbulescu atunci cînd ai venit s-o ceri de nevastă; se sărutau, ea ținea o frunză pe buze, iod verde, iod vînat, și el l-o căuta tot cu buzele și rideau de tine, prostule!”).

— Spune mai departe, porunci Sultana și Tudor rise, sorbindu-i privirea, încindu-se în ochii ei, în Orient, continua Sultana, cel mai mare omagiu pe care ți-l face satulul — și eu sint Sultana, auzi? Iar tu ești robul — e să ți se uite drept în ochi cînd îți vorbește, ca-l drumu!

— Te-am cerut de nevastă, în septembrie, și ne-am cununat primăvara. Lună de miere am petrecut-o în București, la hotel Muntenia. Un se de pierdere minună, hotelul ăsta. Pe pe-ete, deasupra patului, untrandafir de lemn sculptat, înrandafirii de lemn nu înșeală așteptur-e. El șoptesc, șoptea pădurii, că cine are de-a face cu femei frumoase trebuie să se aștepte și la ponoase, într-o dimineață dorm-n-am furigat din oada și m-am dus în Cismigiu, stăpînit de gîndul că tuțele de ploaie de aur au înflorit și că la poala lor au scos capul brîndușele și ghiociei. Era în martie, dar nu o martie ca ăsta, nu, nu l — mugurii cașilor întîmpinau malțos pinzele austrului. Mi-ar fi plăcut să fi în continuare elev și eu să-ți predau versuri simboliste. M-am oprit la izvorul lui Eminescu, unde aerul e într-o clipă violet umbros și în clipa următoare palid lilachiu. Sufia un vînt uscat. Mica seceță de primăvară. Mai visa acolo un domn. Pantalonii gri deschis, sacou bleumarin, pantofi împletiiți. Rîspise pe alei cenușă unui prieten.

— Mi-a lăsat cu jurămint, zise, să-pomenesc în fata a șapte oameni necunoscuți — ești al patrulea — și pe urmă să-l pui definitiv. Pe nițele astea, mi-a zis să vă spun, pluteșe-n rizipul cenușă unui inginer căruia-i plăceau orezurile cu lapte și pateul de foș-gras care-a prevăzut multe evenimente și n-a putut să împiedice niciunul... Vezi, domnule sau tovarășe, în ce constă viața? Un gînd, un cuvînt, și o nesfîrșită despărțire. Poți să rizi de mine.

dar stii că de două zile de cînd mi s-au furat actele și banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere are?

Aveam impresia clară și singura posibilă că Dumnezeu li mingiase în zori, pe creștet și apasase prea tare cu inelaur sau arătătorul.

(În tîndă, Drossilia primise un musafir, pe Guna-crăcănau, care-i povestea, răgusit, că: — A venit Tache Animalu cu sania și mi-a tîntit o ploaie de pumni in cap. Într-o ogradă, își dă pe ceață căciula de astrahan și mă la la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotleneală și-am văzut că chiar mi le-a furat. M-a năcut de cap, ticklosul! Toată noaptea stă și copiază rugăciuni, iar la ziua pleacă hirbar prin sat și se la la ciomăgeală cu cine se nimește. Dacă-l trăsneam și eu la mir, o săptămînă întregă nu ne mai curățam de el.

— Aoleu, da' zdravăn te-a mai pocuit! Mă unge pe inimă cînd te văd plin de vinătăi... — Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mină cu mine.

— E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Guna, auzi, dragul mătușii! mai bine te făcea mă-ta un minz și te minca un lup. Teși afară!).

— Aia, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenușă morților, dispere, dau și eu să plec și deodată, venind dinspre lac, imi răsare-n drum fata de pe gorganul ochilor de apele lămoșițe. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cit o fi costînd un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame.”

Eram eu și mai era și ecoul meu, dacă-nțelegi. Înaltă, frumoasă...

— Mai puțin frumoasă ca mine, zise Sultana.

— Totuși, era și ea frumoasă.

— Cit de frumoasă?

— Ca prototieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul de împărlăsanie, au șapte sorturi...

— Eu cit de frumoasă sint?

— Tu ești frumoasă cît toată strada Popa Rusu, așa mică cu fronton și marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălbălit spre Tibru. Neam latin în destindere orizontală. Grălăie în formă de sulță, terase cu gard de fier. La distanțe melancolice, distanțe pline de toamnă și

dar stii că de două zile de cînd mi s-au furat actele și banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere are?

Aveam impresia clară și singura posibilă că Dumnezeu li mingiase în zori, pe creștet și apasase prea tare cu inelaur sau arătătorul.

(În tîndă, Drossilia primise un musafir, pe Guna-crăcănau, care-i povestea, răgusit, că: — A venit Tache Animalu cu sania și mi-a tîntit o ploaie de pumni in cap. Într-o ogradă, își dă pe ceață căciula de astrahan și mă la la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotleneală și-am văzut că chiar mi le-a furat. M-a năcut de cap, ticklosul! Toată noaptea stă și copiază rugăciuni, iar la ziua pleacă hirbar prin sat și se la la ciomăgeală cu cine se nimește. Dacă-l trăsneam și eu la mir, o săptămînă întregă nu ne mai curățam de el.

— Aoleu, da' zdravăn te-a mai pocuit! Mă unge pe inimă cînd te văd plin de vinătăi... — Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mină cu mine.

— E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Guna, auzi, dragul mătușii! mai bine te făcea mă-ta un minz și te minca un lup. Teși afară!).

— Aia, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenușă morților, dispere, dau și eu să plec și deodată, venind dinspre lac, imi răsare-n drum fata de pe gorganul ochilor de apele lămoșițe. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cit o fi costînd un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame.”

Eram eu și mai era și ecoul meu, dacă-nțelegi. Înaltă, frumoasă...

— Mai puțin frumoasă ca mine, zise Sultana.

— Totuși, era și ea frumoasă.

— Cit de frumoasă?

— Ca prototieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul de împărlăsanie, au șapte sorturi...

— Eu cit de frumoasă sint?

— Tu ești frumoasă cît toată strada Popa Rusu, așa mică cu fronton și marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălbălit spre Tibru. Neam latin în destindere orizontală. Grălăie în formă de sulță, terase cu gard de fier. La distanțe melancolice, distanțe pline de toamnă și

dar stii că de două zile de cînd mi s-au furat actele și banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere are?

Aveam impresia clară și singura posibilă că Dumnezeu li mingiase în zori, pe creștet și apasase prea tare cu inelaur sau arătătorul.

(În tîndă, Drossilia primise un musafir, pe Guna-crăcănau, care-i povestea, răgusit, că: — A venit Tache Animalu cu sania și mi-a tîntit o ploaie de pumni in cap. Într-o ogradă, își dă pe ceață căciula de astrahan și mă la la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotleneală și-am văzut că chiar mi le-a furat. M-a năcut de cap, ticklosul! Toată noaptea stă și copiază rugăciuni, iar la ziua pleacă hirbar prin sat și se la la ciomăgeală cu cine se nimește. Dacă-l trăsneam și eu la mir, o săptămînă întregă nu ne mai curățam de el.

— Aoleu, da' zdravăn te-a mai pocuit! Mă unge pe inimă cînd te văd plin de vinătăi... — Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mină cu mine.

— E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Guna, auzi, dragul mătușii! mai bine te făcea mă-ta un minz și te minca un lup. Teși afară!).

— Aia, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenușă morților, dispere, dau și eu să plec și deodată, venind dinspre lac, imi răsare-n drum fata de pe gorganul ochilor de apele lămoșițe. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cit o fi costînd un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame.”

Eram eu și mai era și ecoul meu, dacă-nțelegi. Înaltă, frumoasă...

— Mai puțin frumoasă ca mine, zise Sultana.

— Totuși, era și ea frumoasă.

— Cit de frumoasă?

— Ca prototieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul de împărlăsanie, au șapte sorturi...

— Eu cit de frumoasă sint?

— Tu ești frumoasă cît toată strada Popa Rusu, așa mică cu fronton și marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălbălit spre Tibru. Neam latin în destindere orizontală. Grălăie în formă de sulță, terase cu gard de fier. La distanțe melancolice, distanțe pline de toamnă și

dar stii că de două zile de cînd mi s-au furat actele și banii, am început să văd fără ochelari? Ce părere are?

Aveam impresia clară și singura posibilă că Dumnezeu li mingiase în zori, pe creștet și apasase prea tare cu inelaur sau arătătorul.

(În tîndă, Drossilia primise un musafir, pe Guna-crăcănau, care-i povestea, răgusit, că: — A venit Tache Animalu cu sania și mi-a tîntit o ploaie de pumni in cap. Într-o ogradă, își dă pe ceață căciula de astrahan și mă la la bătaie. Te-am visat, cică, derbedeule, că-mi furai găinile. M-am trezit, m-am dus în cotleneală și-am văzut că chiar mi le-a furat. M-a năcut de cap, ticklosul! Toată noaptea stă și copiază rugăciuni, iar la ziua pleacă hirbar prin sat și se la la ciomăgeală cu cine se nimește. Dacă-l trăsneam și eu la mir, o săptămînă întregă nu ne mai curățam de el.

— Aoleu, da' zdravăn te-a mai pocuit! Mă unge pe inimă cînd te văd plin de vinătăi... — Drossilia, nu vei mai intra-n Brăila de mină cu mine.

— E-te, na! că mă doare-n cot de Brăila voastră! Guna, auzi, dragul mătușii! mai bine te făcea mă-ta un minz și te minca un lup. Teși afară!).

— Aia, reluă Tudor Borca, risipitorul de cenușă morților, dispere, dau și eu să plec și deodată, venind dinspre lac, imi răsare-n drum fata de pe gorganul ochilor de apele lămoșițe. „Bună ziua, face ea, aiurită, cam cit o fi costînd un kilogram de ispite? De data asta cumpăr numai trei sute de grame.”

Eram eu și mai era și ecoul meu, dacă-nțelegi. Înaltă, frumoasă...

— Mai puțin frumoasă ca mine, zise Sultana.

— Totuși, era și ea frumoasă.

— Cit de frumoasă?

— Ca prototieria a doua de Ilfov, din strada Popa Rusu, unde se păstrează vinul de împărlăsanie, au șapte sorturi...

— Eu cit de frumoasă sint?

— Tu ești frumoasă cît toată strada Popa Rusu, așa mică cu fronton și marchiză de lemn. Un geam spre Dunăre, ălbălit spre Tibru. Neam latin în destindere orizontală. Grălăie în formă de sulță, terase cu gard de fier. La distanțe melancolice, distanțe pline de toamnă și

Continuare în pag. a 7-a

ioan n. dimitrescu

Anotimp

In anotimpul toamnel arzind
Răcoarea luciferilor de pîndă
Mă cheamă s-ascult cîntul dulce-osîndă
Din nevăzute viorii sopnînd.

De fapt e-o fașnire solemnă-blîndă
De care nopțile mă știu flîmînd;
Tălcînici mei iapozii pe corzi de vis vibrînd
Melodia ce mi-e veșnic izbîndă.

Doar ziua te-ascult fluier-neasemuit
Noaptea e vîntul prea mult mingîios —
Cu prea mult din mine urzit.

Balada e cîntul sfînt — dureros
Al plaiurilor străbune prinos —
Etern pentru noi nădejde și mit.

O torță de iubire

Contururile de colorii adună în retină
Caleidoscopul toamnei rotîndu-se-n artère,
O flăcără bizară ce-ori vrea să mă rețină
Un timp — ca o năluca
Pe stînci aurifere.

Sublim descătușate de trecătoare undă
Cerule și lasă-necet cortina de safire,
O inimă, nîcîcînd, nu ne va fi rotundă,
Cî, bulgăre, arzînd —
O torță de iubire.

Tăcerile înalte

Lubito, anotimpul superb se-adună-n cîntec;
Emniresmat cu raze ce se aștern pe jos,
Cînd frunzele pe rîni, precum un câld
descîntec
Aduc afîrîndă toamnei — concertul luminos.

florian dan

Cîntec pentru țară

Tu ești în anii tineri cei mai frumoși al mel
Grădina o iubirii pe unde rătăcesc
Și-mi leagămint venirii cloplind din trunchi de
tei

Imi dai din basme graiul copiilor ce cresc i
Imi dăluiești în temple o flăcără senină
Cum flutură cerboace cu iarba de genunchi
Și-mi treci adînc prin umeri cu aripi de
lumină

Metafora iubirii

Consecvența idealului social

Metafora iubirii

Una din caracteristicile poeziei lui Mihai Beniuc este sinceritatea confesiunii. Lirismul se învârtă în jurul literarității literare ardelenești, continuând linia unui Coșbuc, Goga sau Aron Cotruș — este programatic anticlasic, autorul are tăria de a-și apăra identitatea spirituală de influența elementelor de modă, în toate vremele rămânând cu inșimăși și scrie din necesitatea exprimării propriilor trăiri, evitând artificialul formulor de „laborator”. Poetul și-a păstrat oarecum intactă direcția, naturală și el exclamă undeva: „venisem să scriu de „Cristiul”, divulgându-și patria sufletului și vocația lirismului vitalist. De altfel, autorul afirmă într-un articol de-al său că „estetismul duce la o anemiare a artei”, manifestându-și prin aceasta dezaprobatul față de practica formală. Acest crez artistic străbate nu numai lirismul militant de o deosebită vigoare și consecvență, dar și universul poeziei sale intimiste, în cadrul căruia lirica erotică ocupă un loc aparte. În poemele „de dor”, dușoșă se împletește cu regretul, suferința orolului și fântin cu vorbă înțeleaptă, poetul glosează pe marginea durerilor iubirii neimplinite, altele închină române femeii. Dincolo de misionarismul social, cîntecul de dragoste a însoțit mereu lirica autentică, făcând să vibreze o coardă sentimentală în străfundurile ființei sale („Iată-mă răsărită la treizeci de ani tot un copil / mai pling de dor, mă tîngui în versuri ca scolarul”), dar poemele lui Mihai Beniuc evită, în genere, sentimentalismul minor prin înșirarea formelor sustenabile. Imbulă bărbătesc al voci împiedică melancolia: „Am adus în cameră garoafe / Din căzute ale toamnei străluciri, / Vite-ai pe la masa mea un vraf e, / Și privești mereu, să nu te saturi / Ia pe cea mai roșie, mîna pînă în bărbie și căldă unde răză, / Rîsul tău sonor apoi să sune / Cum ai ris și altă dată, Ană”. Deseri poemele au, sub aparentul lor prozaism, o energie afectivă reținută cu pudoare; romantic în profunzimea sensibilității, poetul se arată un „asfel” al verbului, el nu gesticulează clamoros, iubirea se consumă cu ardore în lăuntrul sufletului, evitînd idilismul exterior. Asta nu înseamnă că nu întâlnim și momente de explozie emoțională, cînd preia pînă iubirii țigăne vulcanic („Sînt încă amețit de bucurie” dar predominant este tonul elegiac, mediativ).

Poezia erotică a lui Mihai Beniuc atinge cote expresive surprinzătoare la vîrstă senectutii cînd focul iubirii, departe de a se fi stins, emană căldura intensă, în „bărbie și căldă unde răză”, ce bînează dragostea mele cătrîntă și tîrînd totuși / E parcă o noapte cu stele / E parcă o apă cu lotuși”, marea majoritate a acestor piese sînt, fără îndoială, antologice de felul „Cîntec de pierzanie” sau „Cîntec de pierzanie” (1939) și „Cîntec de pierzanie” (1940). Poetul devine exponent, răspunzînd la interogația istoriei de fapte făcute în folosul patriei: „Sudori de moarte-mi scaldă trupul rece, / Un crunt străbun m-a apucat de umăr / Și crud m-a răscut cătră trecut / Pe un drum de pînză, / Și un sinuș al venind din neguri / Și mai departe Horia din Albac, / Crișan și Cloșca, / Și totuși acela despre care voi / Așteptei pe hîrtie vorbe mari, / Vin să vă-ntrebe-acum: / „Ce ați făcut?” (Orașul pierdut).

Orașul pierdut, vremele și forțat desprins din trupul țării, revine mereu în sinuș al zadarniciei acestor fapte împotriva vouă poporului: „Imi tot revine-mine / Orașul pierdut, / Zadarnic ați înțipit razele străin / E tururi puse-n matca românească, / Zarea se-nțuneca, / Scapați ochi cerului / Și graul aduce al pădurii / Vestea țării noastre, / ruetul dorește ca poezia să-și aibă rostul în timpul sau („Aici și-acuma, cit mai sînt în viață, / Aș vrea să aibă verbul meu un rost”, imaginind revolta împotriva acelor nedrepte într-o solidarizare a naturii: „Vor cloceți străfunduri de noru, în ea fiind înmormîntatului lor pas; / O sabie de foc pe cer va scrie / Că a sosit și pentru noi azi / Și spiriți-nînd în iurci și coase zăle, / Alături de codrii noștri, străbunilor, / Ne-om legăna în vulturii ca marea / Și vom scria cu voce furtunilor // Iar de va fi noul de răsunet / Și să ne ridăm față de cei mișei, / Dăm țării foc din dungă-n dungă / Și răsturnăm Carpații peste ei” (Tot una-mi este). Poetul era tînar, cu puțin trecut peste treizeci de ani, și după cum mărturisesc în „Cîntec de pierzanie”, „Drumul poeziei” — se interzice orice apariție în presă. Poezia E slobod să mai cînt...”, inclusă în Orașul pierdut, este o interogație-acuză: „Am coborît din munți și bolovani, / Legendele lui Horia-mi curg în sine, / În doina mea Ardealul plînge / Și cerul se-nvîrtă în jurul meu, / E slobod să mai cînt în România? (...) / Striviți-mă cu roata-n Bălgărad, / Fluterul / Incaului mi-l puneți în gură, — Prin țărîmul vostru-nțelent de ură / Tot am să-mi tai cu cîntecul vad”.

Fixîndu-și, încă din Cîntec de pierzanie, originile („Sînt copilul unui neam sarmă / Bietii români ce scormonesc pămîntul”) poetul își găsește și expresia artistică în limbajul simplu al străbunilor, Adăugînd ar fi noul de răsunet care luptă: „Furați cuvîntul cîntecelor mele / Din limba-naintașilor străbunilor, / Și tremur noaptea sub acele stele / Pe unde-n vetre et au ars cărbuni. // A lor a fost și doina și sudalma, / Și ei au pus umărul și palma / Cînd optineau cu trudă și cu dor, / Privind prin

Consecvența idealului social

Ornît din Tara Crișurilor, locuri de legendă și istorie eroică ale Transilvaniei, din Sebișul aflat nu departe de Ieșea și Haugău, pe unde și-și petrecu pașii tribunul moșilor și unde amia-tura altor luptători eroi este încă vie. Mihai Beniuc a venit în poezie cu acest cîntec al luipei, considerîndu-se mereu un militant priu a-ta sa, pe trui interesele celor mușii. Convins că menirea poetului este de a se exprima mereu în scris, Mihai Beniuc a publicat un număr considerabil de volume, nu întotdeauna preocupat de valoare și selecție, de unde, alături de poezii realizate, închinînd un poet de atitudine, cu mari resurse lirice, vegetează versuri amorfe, simpliste, relații prin cuvinte ale izbucnirilor pasionale. O oarecare selecție acționază și ordonează, dar clar, valorice poezia în Serier (ediție de autor).

Consecvența unei arte poetice și a unui ideal social ar fi trăsătura ce se impune în creația lui Beniuc. Poetul a fost și se păstrează un militant, exprimîndu-și epoca, înflegînd poezia și ca un document. Într-un amplu eseu „Drumul poeziei” — din primul volum de Serier, poetul își explică atitudinea poetică, mai clar sau mai voalat, căutînd, uneori, justificări, altele, argumente. Curajul, implicarea, elogiul sînt proprii poeziei lui Beniuc, ce se strîng în rează în poezie într-un mod ce-l desoperează mereu același pe poet. Această ipostază o accentuează și versurile: „Toată vremea am rămas eu înșimă, / Pe la porți domnești n-am fost milog, / N-am știut și nu pot să mă rog, / Nici nu vreau s-audă alții plînsu-mi”. Poezie vaticină, de mari energii, focosă, insu-gentă și combatantă, creația lui Mihai Beniuc are un drum propriu, pe care poetul și-l apără cu îndărătnicie și statornică pasiune. Poezia dură, a implicării în realitate și social din Cîntec de pierzanie (1939) și continuă în următoarele volume — Cîntec noi (1940), Orașul pierdut (1943), Poezii (1943). Sînt mai rare poeziile care să aibă forța de penetrație a versurilor lui Beniuc cînd descrie liric „orașul pierdut”, suferința pricinuită de rușerea unei părți din Transilvania natală. Poetul devine exponent, răspunzînd la interogația istoriei de fapte făcute în folosul patriei: „Sudori de moarte-mi scaldă trupul rece, / Un crunt străbun m-a apucat de umăr / Și crud m-a răscut cătră trecut / Pe un drum de pînză, / Și un sinuș al venind din neguri / Și mai departe Horia din Albac, / Crișan și Cloșca, / Și totuși acela despre care voi / Așteptei pe hîrtie vorbe mari, / Vin să vă-ntrebe-acum: / „Ce ați făcut?” (Orașul pierdut).

Orașul pierdut, vremele și forțat desprins din trupul țării, revine mereu în sinuș al zadarniciei acestor fapte împotriva vouă poporului: „Imi tot revine-mine / Orașul pierdut, / Zadarnic ați înțipit razele străin / E tururi puse-n matca românească, / Zarea se-nțuneca, / Scapați ochi cerului / Și graul aduce al pădurii / Vestea țării noastre, / ruetul dorește ca poezia să-și aibă rostul în timpul sau („Aici și-acuma, cit mai sînt în viață, / Aș vrea să aibă verbul meu un rost”, imaginind revolta împotriva acelor nedrepte într-o solidarizare a naturii: „Vor cloceți străfunduri de noru, în ea fiind înmormîntatului lor pas; / O sabie de foc pe cer va scrie / Că a sosit și pentru noi azi / Și spiriți-nînd în iurci și coase zăle, / Alături de codrii noștri, străbunilor, / Ne-om legăna în vulturii ca marea / Și vom scria cu voce furtunilor // Iar de va fi noul de răsunet / Și să ne ridăm față de cei mișei, / Dăm țării foc din dungă-n dungă / Și răsturnăm Carpații peste ei” (Tot una-mi este). Poetul era tînar, cu puțin trecut peste treizeci de ani, și după cum mărturisesc în „Cîntec de pierzanie”, „Drumul poeziei” — se interzice orice apariție în presă. Poezia E slobod să mai cînt...”, inclusă în Orașul pierdut, este o interogație-acuză: „Am coborît din munți și bolovani, / Legendele lui Horia-mi curg în sine, / În doina mea Ardealul plînge / Și cerul se-nvîrtă în jurul meu, / E slobod să mai cînt în România? (...) / Striviți-mă cu roata-n Bălgărad, / Fluterul / Incaului mi-l puneți în gură, — Prin țărîmul vostru-nțelent de ură / Tot am să-mi tai cu cîntecul vad”.

Fixîndu-și, încă din Cîntec de pierzanie, originile („Sînt copilul unui neam sarmă / Bietii români ce scormonesc pămîntul”) poetul își găsește și expresia artistică în limbajul simplu al străbunilor, Adăugînd ar fi noul de răsunet care luptă: „Furați cuvîntul cîntecelor mele / Din limba-naintașilor străbunilor, / Și tremur noaptea sub acele stele / Pe unde-n vetre et au ars cărbuni. // A lor a fost și doina și sudalma, / Și ei au pus umărul și palma / Cînd optineau cu trudă și cu dor, / Privind prin

lacrimă către viitor”. (Autoportret în Culoarele toamnei — 1982). Se remarcă robustetea și duritatea celui care a coborît din munți, în suflet cu cîntecul de revoltă și dreptate al lui Horia și Iancu. Cîntarea patriei rămîne un imperativ major al poeziei, poetul înflegînd patria și patriotismul în asocieri complexe.

Lirica lui Beniuc amplifică meditația și pe aie coarce ale sensibilității, angajîndu-se asupra inavăduirii în raport cu cosmosul și veșnicia, a trecerii prin vise și a erosului, asupra vieții și morții, a timpului în eterna scurgere, într-o întenție de precizie a rostului în veșnicia materiei: „am singure sarat ca unca maru, în oca aprinsă mie lumina zării, / Cu țărna-s neodoneic de-o ilușia, / Iar gîngășu fesuț, și conșunța / Răstrînt din grea-mă și din depar-tare / Cu tot ce-a fost și este și mai mare / Să ție, mă așez-n univers / Stea țara iumă, cu jumneșie-n vers / Cu sunet ne-nunemite, și-nu pune / Puterea-n mină de-a-nemna cu rure / Pe trîncia pietrei și hîrtiei / Infim-u-m rost în matca veșniciei” (Materia și visele). Într-un se arată lângă paradis, la compuna vret-e-milor poetului face vecinilor, împunînd cură-țind incertitudinea victoriei („unvins-am oare, sau am fost invins?”) și rațunea înfundării prin „labirinte” și „abise” pentru a extrage adevărul și să verifice „statornicia unui drum. În sine însă găsește complinele veștile antinomi-ali ră-bine, iar o unduire prezentimentului sîrșitului adie ușor: „M-am înfundat în pro-priile-mi visuri: / Sînt toate labirinte și abis-urle într-o mină: galerii mă mint / Și visur-Orle-cep să mi se-nucure / Și pasu-ncupe tot mai greu să urce.” (...) Sîrșitul este imaginat calm, în spirit dactil, și observat ca o posibilă înlinire cu strămoșii. Poezia este în ton de energie, impunîndu-se adeseori metru, dînelor de dor și jale. Nu există în poezia lui Beniuc momente de sterilitate speculație ori pesimism în ideea confruntării cu moartea, ci totul este privit ca o firească limită, cu seninătate atitudi-ții vechilor dactil: „Hă! moartea mea, crunt-vom pară veche prieteni / Tu ză-nă-n-dînd din oase ca un erou din zale, / Eu mur-murînd o doină de jale printre cetini / Pe unde va coasta Carpaților, la poale / Cînd vom ciocni paharul din urmă, las' să sară / Pe for în înșiră nopți finale / Și pară / Pămînt! Pămînt! nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Un moment al liricii ardelenne

Cu Mihai Beniuc, debutant în 1938 cu „Cîntec de pierzanie”, lirica transilvaniană de țelul lui Octavian Goga și Aron Cotruș pare a-și fi consumat materia vaticină și vitalistă, revendicativă, teribilă. Poetul începe, de altfel, energie și recalcitrant, liricînd în urmarea unei concepții voluntaristice și agresive, emiltoare de apoftegme ale materiei biologice: „Cînd voi izbi o dată eu cu barda / Această stîncă are să se cra-pă / Și va fișii din ea șuvoi de ape / Băieți, această este arată / Eu solitar călca pe o cale nedestelată, poetul avînd încredințarea că a predestinat suferințele publice și apostolatului: „Eu am luat-o fără drum în sus / Puteți veni pe urmele-mi de singe / Mai urc și-mi vine cîto-dată să plîng / Și mă-ndoiesc sub cruce ca țelul Arelui protetic, agressive, dicționa tropolo-toare — acestea izbeau numai de cînd, în plus față de Octavian Goga, o înclinație către apocaliptic, interpretînd temele biblice, teribila „Jude-căta de apoi” în gîstul unui ingenuu nicie transilvan pe stîncă: „În jurul meu, un ocean de fulgere, / Porni țărîna toată pe distrugere! / Și zboară-n țîndări stele și comete / Ce trîznete și tunete — cereștile trompete!”. Totuși, „Cîntec de pierzanie” conțîn o mai spectaculoasă lirică decît se apreciază în mod curent și este fapt sigur că Mihai Beniuc nu pînă aici pe Goga și pe Aron Cotruș, nu eminescianiza epigonice: poetul vine cu imaginația lui profund țărănească și cu un simț al materiei pe care, apoi, nu l-a tulburat nici o îndelungă cătrărească. Și imaginea arată o pecete de civilizație, rădă rădă. Tîneretea se scurge ca grîul din sacul spart, luna e văzută cit o mămăliță sau cit o țîngire, coasa trece din țîșul prin vegetale de o voluptate aproape fizică; poetului i-a ră-mas, în fine, o foame țărănească, aproape irepresibilă. Tîneretea arată, pretutîndea, ca un țelul pauper, „setos, flămînd, netrebnic și visător”; dimensiunea socială se întrevide numai de cînd. Noutatea e absolută că într-o literatură care se sfîrșea aproape o sută de ani să liricizeze afectele brutale, percepțiile directe și viguroase, Mihai Beniuc aduce, cu o agresivitate juvenilă, țărăneșul cel mai patet așemundu-se, prin aceasta, cu Aron Cotruș, Totuși, nu instinc-tual și incult; poetul era știutor de literatură, adora pe Eminescu și, în erotică, eminescianiza, vestelînd pe cochetă și pe dama „pozitivă”, „Să-l ție, mă așez-n univers / Stea țara iumă, cu jumneșie-n vers / Cu sunet ne-nunemite, și-nu pune / Puterea-n mină de-a-nemna cu rure / Pe trîncia pietrei și hîrtiei / Infim-u-m rost în matca veșniciei” (Materia și visele). Într-un se arată lângă paradis, la compuna vret-e-milor poetului face vecinilor, împunînd cură-țind incertitudinea victoriei („unvins-am oare, sau am fost invins?”) și rațunea înfundării prin „labirinte” și „abise” pentru a extrage adevărul și să verifice „statornicia unui drum. În sine însă găsește complinele veștile antinomi-ali ră-bine, iar o unduire prezentimentului sîrșitului adie ușor: „M-am înfundat în pro-priile-mi visuri: / Sînt toate labirinte și abis-urle într-o mină: galerii mă mint / Și visur-Orle-cep să mi se-nucure / Și pasu-ncupe tot mai greu să urce.” (...) Sîrșitul este imaginat calm, în spirit dactil, și observat ca o posibilă înlinire cu strămoșii. Poezia este în ton de energie, impunîndu-se adeseori metru, dînelor de dor și jale. Nu există în poezia lui Beniuc momente de sterilitate speculație ori pesimism în ideea confruntării cu moartea, ci totul este privit ca o firească limită, cu seninătate atitudi-ții vechilor dactil: „Hă! moartea mea, crunt-vom pară veche prieteni / Tu ză-nă-n-dînd din oase ca un erou din zale, / Eu mur-murînd o doină de jale printre cetini / Pe unde va coasta Carpaților, la poale / Cînd vom ciocni paharul din urmă, las' să sară / Pe for în înșiră nopți finale / Și pară / Pămînt! Pămînt! nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

Acceptînd că nu este sîrșitul de secură a descoperirii altor teritorii, ci exclamație pen-tru țărîna ce închide în ea străbunii, upon care se îndreaptă gîndul poetului: „De-aceia cînd rostesc eu: Pămînt, pămînt, pămînt / N-arunc pămîntul flămînd spre orizont departe / Ci cat în jos pe unde străbunii au mormînt / Prin rădăcini sub care e priveghează-n moarte”. Poetul observă tot mai grav, că timpul își scurtează firul spre viitor, dar și în presim-țirea sîrșitului își reînnoiește adevăratea la in-tervele multumiri cu idealul, căreia poezia s-a identificat. Crisparea trecerii este mereu dublă de optimismul conștiinței, ce a vibrat în ritmul inimii marilor mulțimi. Elogiaria se înalță în favoarea dăruirii colective: „Eu n-am avut o stea. Ce mi-am ales? Era o stea multimilor marți, / Și am căutat-o în cer, am căutat-o în cer, / Stors din poamă și din piță // Ce să mă plîng? Mult mie nu-mi lipsește, / Cel mult un petec de pămînt, / S-adorm trudit sub stratu-i țără-ne, / Utlind c-am fost și-oi fi și încă sînt”. (Cuvintele-mi cad ca sudoarea de pe frunte).

cu seamă energia egolista, teribila consecvență ca de fanatic religios. Spectacolul personalității, redusă la o ireductibilă decizie, e fascinant, nu departe de acela al marilor mistici spanioli, cu a căror poezie, directă și holoitoasă, Mihai Beniuc avea însemnate corespondențe. Ca un „Fray” rebel, poetul pune totul în discuție cu excepția inanalizabilei răzmerițe personale, inat-catabilă de meteorologia ostilă, vădit alegoric: „Una știu: / Nu m-am supus la vînt”. Că aveam în această o poză vaticină, un exercițiu sim-patic de premoniție este de neîgădui; liricul făcea, în literatură, figura unui apostol, explora-tor al terribilului spre a comunica nevăzutul și spre a prevedea viitorul: „tăre-i obosi și trist poetul / Bîșbile prin negurile reci / „Poezile” în 1943 accentuează lirismul nu înșă în latura imagistică al alegorică. Poetul și-a compus o mască de unde nu se exclud exaltația puterii, beatitudinea, marile simboluri curente, o eretică descriabilă prin cîteva cheie simple. E formula lui de medievalitate resuscitată. El și-a vestit acum „mugurul” prin care înțelege „spe-ranța”, „codul” văzut ca niște mulțimi solidare, vestejeste „vîntul” echivalat cu o amenințare persistentă și tăioasă. Pegasul lui e acum murgul românesc, poetul însuși se închipuie un Făt-Frumos călînd o eternă Cămințoasă pe care ar-cisiga-o după bălăuți cu balauri cu șapte capete. „Melita”, instrument al civilizației agrare țără-nești, devine o teribilă alegorie, fantastă și delirantă, a morții. Mihai Beniuc scobora lumea ele-gorilor de Moyen Age în vatra lui rurală, spre a o face inteligibilă, înțelegînd marile confli-cturi ca pe niște „secerișuri” vuleratură glonțului ca pe acela „letal, al „secerii”. Extraordinar e poetul în cite un „creion” aproape giottesch, religio-s, precum în acest catren din „Stea cu coadă”: „Multe bubureze sînt pe boltă / Toate numă aur și argint / Domnul trece multumit prin hoidă / Mîngîindu-și barba și zimbind”.

Tema istorică are mai multă pregnanță odată cu „Orașul pierdut” (1943). Poetul ascultă reverberațiile inefabile ale singelui, strămoșii „crîni” îl exhortează, el privește cum trec, hieratic și fumeșos, Iancu, Horea, Cloșca și Criș-an. Vitalismul egolista și excentricul, poetul în-chipîndu-se acum o voce a mulțimilor pe a căru coardă răsună jelaia multimilenară a unei întregi comunități: „Am coborît din munți și bolovani / Legendele lui Horia-mi curg în sine / În doina mea Ardealul plînge / Și cer dro-pușe două mii de ani”. Omul „Cristiului” (după cum Octavian Goga fusesse poetul „Oltului” transilvan) va fi, de altfel, așa cum anunța, în 1946, „toboșarul timpurilor noi”. Inceputurile poeziei lui transilvanene conțineau cum n-a se poate mai bine această compoziție viguroasă, statornică, eticistă, proprie liricii lui Mihai Beniuc.

Acum însă cînd Mihai Beniuc devine octogenar nu se poate să nu ne amintim că durea românească a răsunat cu vibrație de oțel în stîrburile sale. „Ca în exil mă simt în țara mea / Idoli străini, mari băutori de singe / Turbat s-au apucat aici să bea, / În jurul lor poporul meu se strînge” scria în 1943. Voi, trecători alături de vreme, / Dač-a-uziți cum cîntecul plîng, / Să știți că-n miezul muntelui, adinc, / Dureea românească geme”.

Mihai Beniuc și-a scris poezia și și-a trăit viața todeauna cu urechea pe înima țării, nico-dată trecător alături de vreme. E și motivul pentru care azi îl omagiam alături de Blaga sau Arșez. Si o spun cu convingerea că nu facem nici o nedreptate culva.

Odăta cu Mihai Beniuc revine în poezia românească una din cele mai semește mitologii, cu Horea, cu Iancu, cu Nouă stele șapte, cu Umbra lui Gelu, cu Chivără roșie, vultur al răzărînării, cu Melița războiului care „toată vara, toată toamna lăuna”. Mihai Beniuc avertiza: „Striviți-mă cu roata-n Bălgărad / Fluterul / Incaului mi-l puneți în gură, — / Prin țărîmul vostru-nțelent de ură / Tot am să-mi tai cu cîntecul vad” / Tot un avertisment era și acel „Cu mii de cai putere”, „Ați priceput: / Cu mii de cai putere / Se crapă zorii unei aise ere”.

Deputate de a fi un poet-manifest întotdeauna, alegorice capătă uneori măreții legendare ca în „Dansează ursul românesc”: „E mare ridică-n labă / Și blînda fiara fioroasă, / Prin blăni-ă numeri coaste slabe / Dar nu se lasă, nu se lasă: / Dansează ursul românesc”.

Cum dansează ursul românesc în poemele

POSTUL BIBLIOTECARILOR

Unor se potec în jurul nostru fenomene ciudate, stupeficante, față de care cei mai mulți dintre noi ridicăm din umeri, refuzând să le credem cit de cit. Nu, nu poate fi vorba aici nici de O.Z.N., nici de Triumful Bernoldor, ci chiar de ce se poate petrece în noi însuși, astfel ca într-o zi, într-o noapte, într-o clipă de fapt, să primim cu durere la risbiria tuturor speranțelor noastre altă de meteo și de perseverență crente în ani și ani de zile. Este, într-un fel, semnificația acelei rispiri imense a telefericului din Zorba grecul; a acelei construcții ce pare atât de solidă și de necesară, căruia i se puse la capăt chiar o colivie cu un papagal, papagalul Bubulinu, pentru care se adunase lumea ca la bibi; pe care se agățaseră ghirlandele de flori din toată insula; a ceea ce binecuvântată de călugăriță de la mănăstirea din apropiere. Și jată, deodată, se dă drumul la vale primul buștean, totul scierie, se îndoaie, dar rămâne în picioare. Abia la al doilea (sau al treilea sau al patrulea etc.) totul se năruie și asista, înspăimântată, se imprăștie. La locul cu pricina rămân Zorba și boss-ul, iar misterul Zorba, în loc să spună, ca Manole, că va face un teleferic și mai bun (?), exclamă: „Ce frumos refuz! Ce frumos! Risbiria iluziilor, văzută ca spectacol, se încheie cu un dans în doi, ori, dacă acceptăm ideea că și unul și celălalt sunt două fațete ale unuia și aceiași vizitor intratabil, un dans în unul. Din păcate, nu toate risbirile din noi înseși sunt văzute ca niște spectacole, ci ca niște întâmplări urite, cum sint indeobște toate întâmplările care urtesc lumea. „După ani și ani de zile, îmi mărturisise prietenul meu Zorba, timp în care îmi spunea iubitele (ci) și cum nu m-ar fi chemat altfel pentru nimic în lume. „Intr-o zi, în timpul unei certe nice mai mari, nici măcar, a chemat zbirii să mă ia și să mă ducă de la ea”. Nici o idee de spectacol, ci numai de risbirie în derizoriu, în înșelăciune și trădare, față de care, cum spuneam la început, stupefiam, ridicam din umeri, refuzând să credem că așa ceva se poate întâmpla. Doar sentimentele, ca și micul prind, locuiesc în stele, iar stelele sint, cum stie toată lumea, în cer, chiar și atunci când se oclindesc (și le vedem) în mișcare.

MIHAELA N., București: Reproducem pe larg din „Proza” sentimentală a dv., tocmai pentru a justifica în parte rindurile de mai sus: „Titu, sper că nu te suferi că i-am scris aceste rinduri, dar vreau și eu totodată să te întreb ceva. În primul rînd, vreau să te întreb de ce nu vii la taică-meu și la maică-meu, cu aceea (?) scrisoare minunată și aceea (?) fotografie, eu doar te pmes (?) și o usa deschisă. Dar de vrei totuși să vii, ca să-ți arăt gelozia care te fierbe și ciuda, Tu de la început

și cu Liviu ne-ai crezut pe noi ca niște proaste, am fost niște unelte în mina voastră(?) dar să știți că din astea am învățat unele lucruri, că față de ceea ce-am făcut cu tine și n-am să mai fac cu nimeni, într-adevăr nu as avea ncrederere, cum am avut odată în tine. Găseteți (?) altă prietenă. Mai dragătu, să știe să se poarte. Tot ce-ți spuneam eu te tu nimic nu păstrai, toate i te spuneai lui Liviu (?) cuvintul ti i-ni dat de multe ori și i-ai călcat. Afia că tot ce-am făcut cu tine te-am făcut din silă și scribă. Nu mi-a plăcut de tine de la început. Și tu credeați că am să fiu mult timp prietenă cu tine, dar afia că asta nu se va întâmpla niciodată. Să știți că toate fotografiile pe care le-am avut cu tine le-am ars ca să nu te mai văd. Salut!

CABRIANU ARDELEANU, Toplița: Citava aforisme ne-au plăcut, desi nu acestea constituie obiectul rubricii de față. Iată-le: „Statuile par a confirma adevărul: trăiește o vesnicie cînc are inima de piatră”; „Oare apele mici curg în apele mari după o lege a naturii sau din exces de servilism?”; „Tot măgala rămăsă după ce s-a ajuns la concluzia că este un animal inteligent”. Trimiteti-ne totuși proză.

CONSTANTIN COSMAN, Suceava, GEORGE IONESCU, Pucloasa și alții: Reprosurile dv. sint nematematice, intucit nu răspundem, atel, celor care ne trimit poezii, cel mult ni curiozitate cu poezie sint transmise secției de poezie.

EUGEN B., Georgehe Georgehiu-Dej: Ne tu-tuim, ne tu-tuim... dar tot degeaba. Tot nu publicăm, profilul lui Michael Jackson nu ne interesează, cu atât mai puțin al lui Lionel Richie, iar Holograf fie la ei acasă. Deci, continuăm jocul!

FLORIN MARINCEA CRINGEANU, Alexandria: Încă nu.

LUCIAN IONICA, Timșoara: Am reținut „Inceputul” dar am dori să ne mai trimiteti un fragment, două, din romanul dv. „Ani pe Tarcu”.

ACHIRITEI AL. GAVRIL, Fălticeni: „Îndrăgostindu-mă am văzut că am oarecalt talent în „Jocul cuvintelor”. Am început să scriu...”, îndrăgostiti-vă.

ALEXANDRU RIZEA, com. Iara, Cluj: Scrieti tare necet, desi sinteti convins de contrariul. Totuși o masină de scris nu este un obiect extraterestru și deci nici extracomunal. Reventii cu proză dactilografică.

DECEBAL ALEXANDRU-SEUL, Suceava: Intelegem că sinteti fericit că ati debutat în revista (după mult timp și multe încercări). Nu intelegem încă cum puteti apărea cu fotografie fără s-o trimiteți redacției. Poate doriți să vă facem un portret robot. Iar cum este Ter Decabal Alexandru este bun așa cum este.

ADELA TIBERICA, Bistrița: Aveți răbdare, nu v-am uitat. Dar de ce nu ne mai dați nici un semn de viață? Vă e teamă să nu ne sîrăciți prima impresie bună?

ADRIAN COMĂNESCU SĂRĂCUT, Ghidigheni, Galați: Războiul s-a terminat, scrieti ceva și în timp de pace. Retrimiteți povestirea „Tata” și nu mai fiți atît de sententios, cînd vă gînditi la literatură. Lăsați-i pe critici, ei oricum nu se pot face de ris.

Julian Neacșu

Beția trandafirului

Urmare din pag. a 5-a

de timp trecut, un palat galben și o casă florentină, aștepti să iasă dintr-o odaie secolului al optulesca și să zică: bună seara veac douăzeci...

— Deci eu sint frumoasă patriarhală?
— Ea venea dintr-un timp mai ascuțit. Inceputul milenului trei.
— Zice:
— Tudor Borca (și nu-i spusese numele, acolo pe gorgan) și Bogdana-Letitia, ne-avătală amindoi în iarbă. Din ziua aia îmi place, cînd și cînd, să trec pe Strada Popa-Rusu și să-mi aduc aminte.
— Zice:
— Nu esti din București, ce cauți pe-aici?
— Mi veni pe-aici sărbătoare, m-am înșurat și-mi tubesc mult nevastă.

CUMPĂNĂ Așchii

I. Am văzut o livadă înflorită de cași (primăvara) și aplicată către sud. Părea că se aplesca pentru ca florile ei să primească mai bine razele solare. Semăna cu o singură Floarea-Sareului enormă. O bătușe crivăului în cîmpul dezgolit de avertura terții și o silă să se plece spre miiază și ca într-un început de fugă. În timpul verii și al toamnei, livada s-a îndreptat. Printro-spărtură a nordului, un suflor rece o va apleca din nou.

II. Verticală poartă în ea germeii orizontale, orizontălitătea se verticalizează.

III. Reproducem două P.S.-uri, unul din **Săptămîna literară** (20 octombrie), altul din **Săptămîna** (30 octombrie): „Fîindcă tu a venit vorba de Valéry: citesc cu perplexitate constantă comentariile pe care i le consacra Viorel Dinescu în **Săptămîna**. După Ion Barbu, Poe, Dante și alții, i-a venit rîndul la discurs și Domnului Teste. Autorul serialului are mină bună: preface în cadavre toate operele pe care le atinge”. „Nicolaie Manolescu, în **România literară**, se declară indignat de articolele semnate de subsemnatul în **Săptămîna** dar nu arată cauza acestei sacre indignări. Pentru că prezint un alt punct de vedere decît cel cu care este obișnuit sau pentru că, pur și simplu, nu le-o citit cu atenția pe care o pretindem de la un critic. (...) În legătură cu transformarea în cadavre a operelor pe care le analiziez, as putea răspunde că, în schimb, d-a-se preface în opere toate cadavrele pe care le atinge. Nu o fac fiindcă îmi displace umorul macabru pentru care nici d-sa nu are vocale”.

Am citit, în articolele lui N. Manolescu, considerații favorabile la adresa lui Ștefan Ștefan, gardel istorice; și totuși lumea că avangardă a vrut să facă „tabula rasa” din valorile literare anterioare sau contemporane. Am citit articolele din **Săptămîna** semnate de V. Dinescu și am observat o încercare binevenită de interpretare a autorilor citiți, din partea unui exeget a cărui singură vină este că, detășindu-se de fantomele teatrului literar, nu respectă argumentul autorității. El este doar criticist dar nu pulverizează valorile, le trece prin sîta sensibilității unu îns în cunoștință de cauză. Sub motivul că nu idolatrizează identitătii, V. Dinescu provoacă indignarea lui N. Manolescu. Mie mi se pare că lucrurile sint cu mult mai simple: poetul V. Dinescu este un critic excelent iar criticii excelenți trebuie „amendați” din fașa primelor coli tipografice; eu nu ader la un asemenea punct de vedere.

IV. O poezie în care se caută suavitătea — aproape în fiecare text zhoară un fluture — scrie poetul Julian Neacșu „Maria de zăpădat”. Ed. Eminescu, 1987). Elementele din care sint construite scurtele poeme: aripi de inger, fluturiele albe, florile de salcîm, un erin cu cepele larg deschise, aripi de zăpădat. Autorul este un sentimental neclămoros. El și Ea, două personaje evanescente, traversează, într-un mod paradisiac, dialogul erotic. Sint evitate gesturile largi; formația de prozator își spune cuvîntul. Fără a soca prin originalitate ostentativă, poezia lui Julian Neacșu este refractară influențelor, fie ele și benefice; limbajul nu își profunde dificultățile ieșite din comun. Pe această cale, poetul izbutește, uneori, versuri acestice, micul bijuteriu luminescent. Poezia lui nu trezește fulgerul dar știe să-și și drept model modestă lăcuricului: „Să fi uitat de atunci / barca noastră / barca / din lemn de santal / care pe inserate a ars / împreună cu noi / dină cînd / am vrut să zburăm din ea / după scinteii mirosind frumos / deasupra lacului”.

George Alboiu

Către tineri

Urmare din pag. 1

ține suveran și independent, într-un sistem de civilizație propriu în interiorul dinamicii, creatore cu civilizațiile înconjurătoare și mondialitate.

În această intenție sint scrise toate capitolele — trepte de cunoaștere — etape genezoologice — din Strămășoi. Ca etape ale devenirii, ale legăturii înzorărilor care conduc la necesitatea obiectivă a războiului țărănesc și la Horea, la revoluția din 1848 în Transilvania și la Avram Iancu, la Marea Unire și la războiul antihitlerist cu implicații dincolo de zonal, în mondialitate.

Prin construcția ca element de structură și prin stil ca element de expresie, gîndite într-o unitate dinamică, se pot opera sinteze vaste, amintind să surprindă polifonia unei societăți în momentele ei de explozie, atunci cînd se valorizează întregul potențial energetic și moral al unui popor.

Cine primează? Documentul? Datul arhivistic? Anecdoticul? Invenția? Imaginația? Care este rezultatul? O literatură care documentează erolul debitor trade sint machiați convenabil, se miscă într-un mediu reconstituit aproximativ și sint costumați onest, în limita informației scriitorului? Sau acestor personaje transferindu-i cu se genezitatea gîndirea, cultura, și opinea contemporană, fac un istoric doar un pretext de la care se pornește?

Cred că literatura document are obligația să reconstituie și să restituie în esențial, să descrie sensurile, tendințele legitului, păstrîndu-și cu noblete toate atribuțiile actului narative și epice, în așa fel încît reconstituind, să aducă cititorul în epocă și în înțelesurile ei, să-l facă deci contemporan ei, să-l integreze prin participare afectivă dar și rațională, și restituind o epocă să convingă de veridicitatea ei, cînd este cazul, de autenticitatea ei.

Pentru asta prima obligație a scriitorului este să se autonegreze el epoci până la identificarea mijloacelor de care dispune sint infinite. De la traul în microentități sătești care-au păstrat ancestralul în modul lor de viață, pînă la existența în folclor și eresuri, de la reamînarea muzeului la cea a arhivelor, de la provocarea înținerii cu Horea și secundarea lui prin atri-buirea unui rol de consultant la redimensionarea personalității pe seama omului de tîină al Viteazului, de la drumetia cu piciorul prin Zarand la disponibilitatea de a deveni al treilea roșu de țară din dreapta stejarului domnesc cînd înainte de sarță te aperi de tunelul care-ți dă tircoale și simți mîrosul calilor așudați și auzi cum își roade zăbala robit velpaharnicului și pe urmă, cu un efort dureros, acela al rupei dintr-un sine spre a te desăvîrși în alt sine, coborî hăulind din cîinele Dealului Băieșilor asupra honvezilor lui Hatvany; de la toate acestea la autenticitatea prin veridic nu este decît un pas, pentru că veridicul artistic prin capacitatea scriitorului de a întui și transigura, se presupunde ușor, mai deosebit, autentic.

Am se face că stîindul discursului budăuț Simion Bărnuțiu rostit în catedrala Blăjului după ce-am umbat pe urma stîrpei lui, prin Nerdul cel fermecat, încă cunoscîndu-l gîndirea și vorbirea și viața de toate zilele și începîndu-l pe dinlăuntrul său, mai ușor îl pot aduce pe cititor la el, ca și la ceilalți ai noștri din veac.

Adică pledez în Strămășoi pentru noi cel dintodeauna, cînd sub vremi, dar esențial același, cînd călărind vremile cu ea, ori fără, pledez deci pentru constanțele și invariantele istorice care ne fac noi înșine, ne diferențiază adine de alții și, diferențîndu-ne, ne universalizează și ne saltă steaua, mereu spre zenitul acestui spațiu mirific pe care-l numim patrie.

Linia unei tradiții

Am gîndit multă vreme, căutînd o formulă, auz. 4 ori creată „ad-hoc” pentru a defini activitatea și destinul științific exemplar al profesorului dr. Mihai Pop. Pînă la urmă m-am aporlit la replica adică a discipolilor și apropiatilor profesorei Vasile Crețu, care spunea odată că Mihai Pop nu si-a scris toate cărțile pe hirtie, pentru că o bună parte din ele le-a scris în „noi”.

„Noi”, adică în cei care, deși apartinînd ca vîrstă unor generații diferite, sintem prin preocupări și metodologie părți ale unei singure generații; în „noi”, adică în cei care ne-am format din contact, dialogul, simbioza de idei născute din generoasa deschidere a profesorului spre tot ce e viu, spre tot ce e cu aiva de spus în acest domeniu. Fîrește, formula propusă reprezintă o alegă subiectivă, cîci ea nu te-prinde, în ansamblu, întreaga personalitate, întreaga creație a profesorului; uneori însă, conceptul poate lăsa loc simbolului, iar considerațiile strict teoretice se pot retrage în fața percepției afective. Pentru mult din iscodirile de azi ai lunii satului românesc întîlnirea cu civilizația populară a trecut și trece prin întîlnirea și dialogul cu opera lui Mihai Pop. Profesorul a fost și este pentru noi totuși un dascăl de la catedră, și partenerul de discuție, prezența lui aduce la binevoitorie, la un interes viu în dialogul celuilalt cu răbdare, precizie și nu o dată, amuzată umire. Cultivînd o gîndire interogatoare, adeseori cu tîlc, Mihai Pop își obligă conlocutorul să lăsa din propriile categorii, să se privească dintr-o altă perspectivă, să treacă sprijinit de o replică furtoasă de la limbaj la cod de la exegeza la analiza epistemologică. Într-un anume sens și într-o „năstrucnică” alăturare, profesorul își declanșează demersul intelectual asemenea acelor binecunoscuți „tricks-teri” din metodologie care, prin gestul lor imprezivilizabil, dar rostit, mută echilibrul precar într-un dezechilibru fecund și creator de nouă ordine. În spațiu unu asemenea dialog ideea rodeste altfel, parcă de la sine, iar tînrul decoperă că ceea ce se „scrie” în el este tocmai ceea ce el binevoitorie a fi el însuși de a gîndi prin propriile-i mijloace.

Mereu egal cu sine, sfîdînd timpul, calm și deschis, profesorul Mihai Pop îmi apare acum, la împlinirea a opt decenii de viață, asemenea acelor oameni care, în fața noastră, se opo-adine a gîndului scunsă de împelzimea, dezarmantă aproape, a exorimării, o sursă ineluzibilă de idei și sugestii, o prezență benefică, stimulatorie, care se impune de la distanță, decupîndu-se distinct în orizontul folcloristicii noastre. Într-un cuvînt, un model.

În textele pe care le-a scris, fie în emulii săi, în toți cei cu au vrut să fie părtași la generoasa sa risipă de gînduri, fie în cărțile, studiile, eseurile pe care le-a publicat (deloc puține la număr, în cluda legendarelor sale „oralități”) profesorul a depus măturile despre crezul său asupra culturii populare. A desprins din el, în primul rînd, sublinieră profundă ei raționalității. În acest sens, revelator mi se pare faptul că, discutînd odată despre conceptul de „Weltanschauung”, Mihai Pop spunea că, în sensul său propriu, înediat, el nu se poate potrivi conceptei populare române, despre lume, deoarece aceasta se individualizează nu printr-un mod de a privi lumea, ci printr-unul de a o gîndi. Dealtfel, întelegînd civilizația populară ca pe un sistem complex, Mihai Pop a subliniat în permanență structura ei extrem de „strînă”, mecanismele subtile de organizare și funcționare, interconexiunea nivelurilor constitutive. Într-un fragment care mi se pare exemplar din lucrarea „Obiectivul tradiționalei românești”, el sintetizează astfel coordonatele majore ale acestui sistem: „Actul de comunicare culturală stabilește de fapt un raport de schimb între partenerii lui, schimb de informații, schimb de bunuri, schimb de servicii. Fiecare act de comunicare (...) transmite un mesaj prin care se face schimb în cultura tradițională, comunicarea se facea între om și natură la nivelul practicii primitive, între om și reprezentările pe care și le-a făcut despre fenomenele naturii, la nivelul miturilor și riturilor. Iar pe planul social concret raporturile de schimb se stabileau la nivelul obiecturilor al normelor de comportare și ceremonialurilor, între indivizii aceluiași grup social și între grupuri sociale diferite. Limita schimburilor era determinată de puterea de înțelegere de capacitatea de a comunica, deci de cunoașterea codurilor prin care se încifrua și se descifrua mesajele, a logicii care le guvernă, a teoriei argumentării cu ajutorul căreia se realizau diferitele categorii de mesaje și puteau fi reduse la un model comun. Mesajul în cadrul actului de comunicare (...) este un întreg structurat, un sistem de semne”. Acest citat amintuie după opinia mea, valoarea unui program metodologic și a unei schițe revelatoare a infrastructurii specifice sistemului culturii populare, modulul său de funcționare. Relevînd astfel elementele de structură, Mihai Pop nu a uitat nici o clipă că el gîndea în de „sintaxă” a simbolului, de relațiile între părți, de devenirea fenomenelor folclorice. Din perspectivă funcțională ori semantică, elementele și relațiile defi-

nițiilor ale sistemului culturii tradiționale relevă un firesc dinamism, o intensă capacitate de modificare, adaptare, și implicare, regenerare. O asemenea abordare refuză, firesc, exegezele excesive, unilaterale, dogmatice. Ea deschide porți largi unor interpretări generoase, adecvate, fidele obiectului studiat; în plus, ceea ce este și mai important, ea nu anulează niciodată obiectul, spre deosebire de viziunile de azi și în favoarea unei scheme rigide, prefabricate. Făcînd din nou apel la formulările dense ale lui Mihai Pop, îmi permit să redau alt citat, în egală măsură elocvent: „Actele de cultură (...) nu se realizează numai printr-un secretism de limbaj ci și printr-un secretism de planuri contextuale. Ca semne de circulație generalizată în macrosistemul culturii populare ele erau deci polifuncționale. Secretismul de planuri contextuale, poli-funcționalitatea, conferă actului de cultură tradițională polyvalență, îi explică ambiguitatea și îi asigură lungă durabilitate în timp și largă difuziune teritorială. Durabilitatea și largă difuziune teritorială a unui fapt de cultură, luat ca mesaj, era direct proporțională cu ambiguitatea lui”.

Fascinant și revelator în aceste dimensiuni teoretice sînt deosebiți caracterul lor fertil, deschis: conceptele nu se întorc spre ele însele, ci se deschid spre realitate; teoria trimite la obiect și se dezvoltă continuu îmbogățită de acesta; axioma generează ipoteze, iar ele, la rîndul lor, amplifică mereu sistemul inițial. Acest din urmă aspect al ideii este orientare constantă spre ceea ce este în mișcare caracterizează deplin concepția lui Mihai Pop despre universul civilizației rurale, crezul său teoretic, și, înclin să cred, și uman. El însuși în permanență căutarea, fără astupări și niciodată mulțumit de treapta la care a ajuns, profesorul pulsează în ritmul ideilor sale, comunicînd celor din jur vibrația teoriei a căutării, a neostinerii interogații. Uluitoarea sa eruditie, cunoașterea exactă a penumărate localități, datini, evenimente istorice, personalități, întîmplări relevante, monografii etnografice și folclorice, exegeze etnologice, s.a. nu îl opresc nicînd să facă pasul următor, să împingă stîtuț spre în-cert, lucrul cunoscut spre necunoscutul care-l înconjoară, gîndul aparent împlinit spre meditația interogatoare.

În fapt, Mihai Pop face parte din acea categorie rară de oameni de știință care prin interes și cunoștințele lor, depășesc sfera obiectului studiat, a preocupărilor imediate, care oferă nu numai o sumă de exegeze, ci și o concepție unitară, complexă asupra universului în-vestigat și care, lucrul pe care cel mai important, propun nu numai interpretări și sensuri (fatalmente limitate), ci și o metodă de abordare a fenomenelor umane, în ansamblu lor. Iar o metodă este, prin însăși condiția ei, o poartă deschisă o cale pe care și pot începe pătrînderii în tîmnații săi creațiilor (fără a fi, prin această, obligați să urmeze pas cu pas traseul original), o invitație la înterogare și analiză personală, creatoare.

Se încheie astfel cercul gîndului, căci dacă profesorul Mihai Pop a scris în „noi”, în generațiile tinere de folcloristi, el a făcut-o nu impunîndu-i un anume punct de vedere, ci dărîndu-ne un punct de plecare, o concepție și o metodologie suplă, dialectică, fecundă. Prin această a creat mai mult decît o emulație, mai mult decît o școală; a creat o tradiție, a întemeiat o posteritate.

Mihai Coman

INCURSIUNE DE NOAPTE

Apoi tava căzu și miinle ei se opriră în obi și leșiră cu un pumnal, gura i se misca, dar nu scotea nici un sunet, iar el deia alerga către col. La celalalt capăt se deschise o ușă și un samurai năuc de somn se zgîia de-a lungul coridorului.

Asasinul alergă în direcția lui și trecu valvite printr-o ușă pe care-o așă în dreapta. Kiri țipa, alarma fusese dată și el alerga în întineric, sigur pe picioarele lui, traversă antecamera, zbură pe lingă femeile ce se trezeau și pe lingă slujnicele lor, direct în coridorul cel mai tainic, din cealaltă latură.

Aici era întineric beznă, dar el, în vacarmul care creștea, înainta pipăind ca să afle usa exactă. Împinse usa glisantă și se aruncă asupra celui ce zăcea în asteruturi. Dar bratul cu stiletul îi fu prins ca-ntr-o menhină și acvii el se zvircolă luptîndu-se pe dusumea. Era priciput la luptă, se eliberă și lovi iar cu pumnalul, dar nu nimeri, încercat de cuvertură. Văzîndu-și că nu se aruncă asupra figurii cu pumnalul pregătite pentru lovitură mortală. Dar omul se răscu și o agilitate neașteptată și aplică o lovitură zdrăvănică în vîntre. Durerea-i paraliză, iar victima își glonț din calea lui.

Apoi samuraii se imbulziră în pragul ușii, unul să fie înar, iar Nagu, avînd pe el doar o sîmbă din din brut, cu pîrul răvășit, păși între el și Blackthorne, cu sabia ridicată.

— Predă-te!

Asasinul simula un atac, strigă: „*Namu Amida Butsu*” — În numele lui Buddha Amida, mîini și-l împlinți în rit, trăgîndu-l în sus, pînă sub bărbie. Singele țîși și el căzu grămadă în genunchi, Nagu lovi o singură dată, sabia-i un arc rotitor și capul se rostolosi.

În tăcere Nagu îl ridică capul și-l smulse marea. Chipul era comun, ochii înca clișeași. Tinea capul de moț din creștet, tunsura fiind de samurai.

— Cunoaște cineva?
— Nimeni nu răspunde. Nagu îl sculptă în față, aruncă furios capul unu din oamenii săi, astfel hainele negre și ridică bratul drept al cadavru-lui, gîsînd ce căuta. Mînuț taută — semnul chinezesc pentru Amida, un Buddha special — era imprimat la subțioară.

— Cine e ofiterul de străjă?

— Eu, stăpîne. Omul era alb ca varul din pîncina celor întimplare.

Nagu țîși spre el și ceilalți se dădură în lăut. Ofiterul nu făcu nici o încercare să evite lovitură cumplită de sabie, care-i zbură capul, o parte din umăr și un braț.

— Hayabusa-san, totuși oamenii din această etrajă să fie în curie, spuse Nagu unul ofiter. Dubiul gardă pentru paza următoare. Scoateți cadavrul de aici. Ceilalți întiet, se opri văzînd-o pe Kiri în prag, cu pumnalul încă în mînă.

Ea se uită la cadavru, apoi la Blackthorne.

— Anjin-san e rănit? întrebă ea.

Nagu își aruncă privirea spre bărbatul mult mai înalt decît el, care abia mai rezista și vedea nici rîni, nici sînge. Doar un om cu pîrul răvășit de somn, care fusese la un pas de moarte. Fata-i era albă ca varul, dar nici urmă de teamă pe ea.

— Ești rănit, pilotule?

Nu întele.

Nagu veni lingă el și-i desfăcu chimonoul de dormit să vadă dacă pilotul fusese rănit.

— A, întele acum. Nu. Nu rînit. Îl auzi pe urias spunînd și-l văzu călîntînd din cap.

— Bine, spuse. Pare să nu fie rănit, Kiritsubo-san.

Îl văzu pe Anjin-san arătînd spre cadavru și spunînd ceva.

— Nu te întele, răspunde Nagu. Anjin-san, tu stai aici. Și apoi căte unu din oamenii săi: — Asasinul a avut un tautuț Amida, nești de unde.

— Da, doamnă Kiritsubo.

— Diavolul! diavol!

— Da.

Nagu se inclină spre ea, apoi privi spre unu din samuraii înrozii:

— Întelează-mă, în și cadul!

Se îndreptă întrebîndu-se cum avea să-i enunțe tatălul său, O. Buddha, își multumesc pentru că mi-l păzîtat.

— Era rînit, spuse Toranaga scurt. Niciodată n-o să-i dai de urmă, Hiro-matsu-san.

— Da. Dar Ishido e răspunzător. N-are piz-

de obraz, să facă una cu asta, ne? Nici un pic. Să folosească lepădăturile astea de asasin. Te rog, te rog stăruitor, lasă-mă să string acum legiunile. Am să pun capăt la porcăria asta o dată pentru totdeauna.

— Nu Toranaga își întorse privirea spre Nagu: — Ești sur și Anjin-san nu e rănit?
— Da, Altită.

— Hiro-matsu-san, al să retrogradezi tot soldații din straja asta pentru neindeplinirea datoriei. Li se interzice să-și facă seppuku. Li se poruncește să trăiască cu această rusine printre oamenii mei, ca soldați de cea mai joasă speță. Săntinele noastre să fie țirite de picioare spre țintă și prin oras pînă la teroarea de execuție. Să fie lăsați cîinilor drept hrană.

Privi spre fiul său, Nagu. În seara asta, mai devreme, sosise mesaj urgent de la mînăstirea Johji din Nagoya despre amenințarea lui Ishido la adresa lui Nagu. Toranaga poruncise imediat ca fiul său să rămînă prin preamă, să fie înconjurat de străji și ceilalți membri ai familiei prezenti în Osaka — Kiri și doamna Suzuko — să fie la fel de bine păzite. Mesajul de la stăreț mai spunea că el credea că e întelept și-o eliberare imediat pe mama lui Ishido și-o trimiță înapoi în oraș împreună cu slujnicele ei. „Nu culez să pun în primărie prostia de a lăsa unu din ilustrii tîi. Ceea ce e mai rău că stărea sănătății ei nu e bună. A răcit. E mai bine să moară la casa ei și nu aici!”

— Nagu-san, și tu esti în aceeași măsură răspunzător pentru intrarea asasinului, spuse Toranaga cu o voce aspră și dură. Fiecare samurai e răspunzător. Fie că era de străjă sau nu, fie că era trez sau dormea. Ți se tale iumește din venitul anual.

— Da, stăpîne, spuse tînrul surrîns că i se permitte să mai tîină ceva, inclusiv capul. Te rog, retrogradează-mă și te mîne, spuse. Nu pot trăi cu această rusine. Nu merit nimic decît dreptul pentru propria-mi nezhindă, stăpîne.

— Dacă voiam să te retrogradez, as fi făcut-o. Te rog, poruncește să pleci la Yedo imediat. Vei primi la noapte cu douăzeci de oameni și te vei prezenta la fratele tău. S-a-jungu acolo în cel mai scurt timp! Pleacă! Nagu se inclină și se îndreptă cu fata albă ca varul. Apoi, către Hiro-matsu, spuse la fel de aspru: — Dublează-mă gărzie. Amînă vîntoarea de azi și de mîine. În ziua imediat următoare întîlniri regentilor, plec din Osaka. Vei face toate pregătirile și, pînă atunci, voi sta aici. Nu voi primi pe nimeni nechemat. Pe absolut nimeni. Le făcu mișos semn cu mina să plece: — Puteți pleca. Hiro-matsu, tu rămîi.

Camera se golii. Hiro-matsu era bucurat că umbrile lui avuă să fie fără martori, personală, că, dintre toți, el, comandantul gărzii, pentru că era cel mai vinovat.

— N-am nici o scuză, stăpîne. Nici una. Toranaga era pierdut în gînduri. Nici o mințe nu i se cîtea acum de chip.

— Dacă al vrea să te folosești de serviciile celor din Amida Tong, cum i-ai găsi? Cum ai ajunge la ei?

— Nu știu, stăpîne.

— Cine-ar putea ști?

— Kasigi Yabu.

În românește de
Doina Cerăceanu

Din poezia

egipteană contemporană

AHMED ŞAWQI
Primăvara în Valea Nilului

Egiptul e o carte de slavă și victorii.
Nu pot cu mine profane s-o nchida scriitorii.

MOHAMMED MUNIR RAMZI
Casa iubirii

Totul trece se uită
Visul trece și noaptea se uită
Dar trece și nu se uită

Am băut în usă și-am înfreat
Cu două voci ale noastre și încă o voce

E goală plectrăria ca veche de lubii
Și-o umplu biețe mucerii de luminări al alb

Frumoase rugile copilului îmbrățșat de somn
Cintul iubirii mai frumos din toate.

„Lupăți cu dragostea în geana zorilor
Și-n geana inserării să vă lupăți cu sine.

Chemări ne-au fost rugi tulburi la fel ca
ochii noștri

Lupăm cu somnul lică și șoapte printre pietre
Luminii incremenite ca felinare-n ceață

Ferice de-am fi fost, viinturi jucau nebune
Cu trupurile noastre în bălțile nesăcute

NI-a genele mal grele. Ni-a șoaptele pierite
Vinul pornit suflă în lumină

SALAH ABD AS-SABBUR
O, steaua mea

Al răsării la ceasul eveniment
O, steaua mea! Steaua mea unică!

MOHAMMED AFIFI AL-MATAR
Arborele genealogic

Am îngropat în rădăcinile duzilor morții noștri
Și-am prins să umplem cuploarele de fum

AHMED ABD AL-MUTI HIGAZI
La revedere

Prieteni!
Cît mă tem de capătul drumului

Străzile megalopolisului
Sint abili de foc

Val celui ce-a găsit numai soarele lui,
Numai zidul și gardul, numai zidul și gardul

Val celui care nu lubește
Tot timpul-n jurul inimii-l e larnă.

În românește de
Ilie Bădicuț

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Vom pipăi ce-au lăsat zilele umilinel
Și pe obrazul tăl durerca p elangită

Ne crește în inimă bucurie cu picioare legate
Bucurie înșelătoare ca visele

MOHAMMED AFIFI AL-MATAR
Arborele genealogic

Am îngropat în rădăcinile duzilor morții noștri
Și-am prins să umplem cuploarele de fum

AHMED ABD AL-MUTI HIGAZI
La revedere

Prieteni!
Cît mă tem de capătul drumului

Străzile megalopolisului
Sint abili de foc

Val celui ce-a găsit numai soarele lui,
Numai zidul și gardul, numai zidul și gardul

Val celui care nu lubește
Tot timpul-n jurul inimii-l e larnă.

În românește de
Ilie Bădicuț

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

Rebeglie

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Milan Resutik este critic literar slovac și prozator, toatădată și un bun cunosător al limbii și literaturii române.

Reproducem câteva pasaje dintr-un articol intitulat în căutarea continuității pe care Milan Resutik l-a tipărit în Cehoslovacia asupra literaturii române.

În căutarea continuității

Este interesant de constatat că desigur evoluția istorică a literaturii slovacă și română prezintă numeroase similitudini.

Este adevărat că în cursul istoriei s-a manifestat nu o dată tendința de a transfera valorile unei literaturi în contextul celeilalte.

Proza clasică românească a stat în primul rând în atenția traducătorilor slovaci, a căror activitate s-a intensificat după 1945.

În timp ce literatura contemporană oferă imaginea societății românești la un moment dat al evoluției sale.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

Pe de altă parte, nu putem omite faptul că nici unul dintre românii noștri nu a avut condiții atât de oricând pregătirii de specialitate.

REVISTA STRĂINĂ

SE ÎMPLINESC ANUL ACESTA 150 DE ANI DE LA NASTEREA LUI GIACOMO LEOPARDI.

Pînă acum, Leopardi a fost catalogat drept poet pesimist prin axiomatica, înaintea că a analizez creațiile leopardiene vin să demonstreze că în cazul lui Leopardi nu este vorba despre un pesimist și un pesimist, ci despre un poet care sub masca morții — ca epitet al singurătății și al durerii — ascunde credința fermă în valorile pozitive.

LEOPARDI ÎN ROMÂNIA. NEDUMAȘI ESTE ROMÂNUL PRIN CARE CITITORII AU OCAZIA SĂ FACĂ CUNOȘTINȚA CU UNUL DINTRE CEL MAI REPREZENTATIVI SCRITORII CONTEMPORANI AL ALGERIEI.

ROMÂNUL — ROMÂNUL UN REMARABIL POEM ÎN PROZĂ — REPREZINȚĂ O SINTEZĂ A UNOR ELEMENTE INSEPARABILE. LEGENDELE CU MITURILE CULTURII ARABE SE ÎMPLIESC OCAZIE NI NUMAI CU TRADIȚIA ȘI RITUALURILE TĂRIILOR MAJORE, DAR ȘI CU IMAGINEA REALITĂȚILOR CONTEMPORANE.

„THE TAVISTOCK REPERTORY COMPANY”, CUNOSCUT ȘI SUB NUMELE DE „TOWER THEATRE” ESTE UNUL DINTRE CELE MAI CUNOSCUTE TEATRE DIN LONDRA.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

REPERTORIUL ESTE STABILIT DE DIRECTORUL ARTISTIC, CARE ESTE AȘTEPTAT DE TREI ANI, DAR CARE TREBUIE CONFIRMAT LA ÎNCETUL FIECĂRI STAGIUNI.

ultimele stagiuni, dintre piesele Marelui Will singura care a fost montată aici a fost „Comedia eroilor”.

LA APARIȚIA ROMÂNULUI „TIMPURILE LUI NIKO HERZEG” AL CRITICULUI MOMO KAPOR.

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

Pledoarie pentru armonia stelelor

nu doar o impresie... nominală sau... onomastică... mă face să reflectez... după citirea cărții „Să nu stingem stelele...”

Prinț al lui Antoine de Saint Exupéry. O amintire... caracterizată pe cei doi autori — chiar dacă unul scriitor și celălalt publicist — răspunderea față de colectivitate, prin urmărirea unui obiectiv înalt și generos, mult mai important decît interesul propriu, individual.

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EXISTAT MARI ACTORI CARE AU DAT VIAȚĂ DE MARE UNOR ERORI NEVOBITORI, MUTI. ÎNTR-ACEȘTEA SE NUMĂRĂ MICHELE MORGAN (ÎN FILMUL „SIMFONIA PASTORALĂ”) ȘI VITTORIO GASSMAN (ÎN FILMUL „AROMĂ DE FEMELE”).

„AU EX